Leto LXXV., št. 265 Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. Ljubljana, sreda 18. novembra 1942-XXI Cena 50 cent.

# SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.
Račun pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351
EKSKLUZIVNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

## Nadaljnji hudi udarci sovražnemu brodovju v afriških vodah

### Dva parnika iz konvoja potopljena od naših torpednih letal — Drzen vdor podmornice v pristanišče Bono — Uspešne letalske akcije

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 17. novembra naslednje 906. vojno poročilo:

V Cirenaiki so se včeraj vršili srditi boji med Derno in Bengazijem.

Med neko akcijo naših lovcev na nekem letališču v Francoski severni Afriki ki ga je zasedlo sovražno letalstvo, je bilo nekaj letal zažganih na tleh. Sovražne kolone na pohodu so bile z vidnimi uspehi obstreljevane s strojnicami.

Vzdolž alžirske obale je skupina italijanskih torpednih letal napadla močno zaščiten sovražni konvoj ter potopila dva parnika srednje tonaže.

Neka naša podmornica pod poveljstvom poročnika bojnega broda Formia Carla je vdrla v pristanišče Bono in s topovskimi streli hudo poškodovala velik sovražni trgovski parnik.

Z vojnih operacij včerajšnjega dne se šest naših letal ni vrnilo.

#### Iz nemškega vojnega poročila

**Berlin**, 17. nov. Današnje vojno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva pravi o operacijah v Sredozemlju in Severni Afriki.

V Cirenaiki se borba nadaljuje. Derna je bila od nemško italijanske vojske po načrtu izpraznjena. Bojna letala so včeraj nastopila proti angleškim kolonam.

Nemška podmornica je iz britsko-ameriškega oskrbovalnega brodovja za Severno Afriko potopila transportno ladjo z 12.000 br. tonami.

Sovražne kolone, ki so bile na pohodu po obalni cesti vzhodno od Bona in v južnem obmejnem področju Tunisa, so zaradi naših letalskih napadov utrpele težke izgube.

#### Sovražnik priznava ladijske izgube

**Rim**, 17. novembra. s. Današnje uradno poročilo zavezniškega glavnega stana v Severni Afriki, izdano v Oranu, priznava, da je britanska mornarica, ki operira v zapadnem Sredozemlju, ob priliki izkrcanja v francoski severni Afriki »utrpela izgube«, ne da bi bile o tem objavljene podrobnosti.

#### De Gaulle odklanja sodelovanje z Darlanom

**Stockholm**, 17. nov. s. Kakor poroča londonski poročevalec lista »Stockholms Tidningen« je položaj za sovražnike v Severni Afriki vedno bolj zapleten, odkar so si Francozi, ki bi morali stati Angloameričanom ob boku, vedno bolj med seboj v laseh. Danes poročajo, da je De Gaulle izdal uradno poročilo, v katerem v imenu »svobodnih borečih se Francozov« izjavlja, da »nima nič skupnega z Darlanom«. Vest je seveda v Londonu vzbudila nezadovoljstvo, ker bo prispevala k temu, da se vsa štrena v Afriki še bolj zmeša in se razpršijo sile in interesi, ki bi bili zelo dragoceni v tem trenutku za Angleže in Američane.

Severni Afriki imel za posledico uničenje številnih sovražnih dvomotornih letal. Istega dne so torpedna letala pod poveljstvom podpolkovnika Giacoma Aasinarja di Bernezza in poročnika Luigia Bicariotta potopila v vzhodnem Sredozemlju neki sovražni rušilec.

#### Sovražno brodovje ne pride do oddiha

Dne 16. t. m. je po navedbah naših izvidniških letal skupina torpednih letal pod poveljstvom kapiatna Giulia Marinia, ki se je izkazala že ob prejšnjih zmagovitih akcijah, napadla močno zavarovani sovražni konvoj, ki je plul v bližini alžirske obale. Čeprav so bile sovražne edinice zavarovane z lovskimi formacijami in so se branile s silovitim protiletalskim ognjem, so se vendar naša letala približala in odvrgla torpeda proti trgovskim edinicam, izmed katerih sta bili dve potopljeni. Neko nemško izvidniško letalo je opazovalo akcijo in potrdilo te upehe. Dve naši torpedni letali se nista vrnili na oporišče.

Razen tega je istega dne skupina letal tipa »Macchi C 202« napadla v nizkem poletu sovražna letala na nekem letališču v vzhodnem delu Alžira. Nastali so požari velikih dimenzij med letali na tleh. Isti večer so močne skupine bombnikov podvrgle ponovnim napadom sovražne sile na pohodu vzdolž obmejnega alžirskega pasu. Oddelki letal tipa Spitfire, ki so leteli v zaščito sovražnih kolon, niso mogli izvršiti napada na naše bombnike, ker so jim to preprečili naši lovci v spremstvu. V prvih nočnih urah so italijanski težki bombniki ponovno napadli sovražne kolone na pohodu. Druga letala, ki so prodirala nad istimi cilji, so uničila več motoriziranih sredstev in povzročila prekinitve cestnega prometa. Skupno se je operacij Kr. letalstva v dneh od 8. do 16. novembra proti angleško-ameriškim pomorskim in letalskim silam udeležilo 827 letal vseh vrst.

#### Uspehi junaštva in požrtvovalnosti

Posadke so se izkazale v vsakem pogledu in prizadejale v celoti sovražniku naslednje izgube, ki jih je treba dodati onim, ki jih je sovražnik utrpel zaradi delovanja naših podmornic ter nemških podmorniških in letalskih sil: **Potopljene so bile naslednje ladje: dve križarki, dva rušilca, 4 parniki; zadete: ena nosilka letal, dve križarki, en rušilec in več parnikov, od katerih smemo smatrati vsaj 6 za zelo hudo poškodovane, tako da verjetno niso mogli več nadaljevati vožnje po morju.**

Z vseh teh akcij, ki se še nadaljujejo, se samo 16 letal Kr. letalstva ni vrnilo na oporišča. Tako je naše letalstvo spet enkrat pokazalo kakšna je njegova učinkovitost ne glede na razmere in kako vrle so njegove posadke, ki ne poznajo mej v svoji gorečnosti in v svoji udanosti domovini.

*

#### Francoski veleposlanik odhaja iz Washingtona

**Vichy**, 17. nov. s. Doznava se, da bo francoski veleposlanik v Zedinjenih državah Henry Haye zapustil Washington v teku tega tedna.

#### Lojalnost francoske Indokine

**Hanoj**, 17. nov. s. Generalni guverner Francoske Indokine viceadmiral Jean Decoux je potrdil nespremenjeno zvestobo francoske Indokine maršalu Petainu, zatrjujoč med drugim, da bo Francoska Indokina podpirala šefa francoske države ter da bo zvesto izpolnjevala njegova povelja, kakor jih je v preteklosti. V vsej Francoski Indokini vlada mir in generalni guverner uživa splošno zaupanje.

#### Gospodarski sporazum s Švico

*Bern*, 17. nov. s. Švicarski zvezni svet je odobril protokol, ki je bil pred kratkim podpisan v Rimu med Švico in Italijo in ki ureja razna trgovinska in gospodarska vprašanja. Ostala še viseča vprašanja bodo rešili posebni strokovnjaki.

#### Smrt francoskega veleindustrijca

*Pariz*, 17. nov. s. Danes dopoldne je v svojem stanovanju v Parizu nenadoma umrl Evgen Schneider, šef in lastnik znanih velikih tvornic težke industrije v Le Creuzotu.

#### Američani so spodrinili Angleže z Islanda

**Rim**, 16. nov. s. Zedinjene države po načrtu razvijajo Rooseveltov imperialistični program in so tako odstranile Angleže z Islandije. Ob priliki otvoritvenega govora na prvem zasedanju novega islandskega parlamenta je Björnson povedal, da so britanske čete, ki so bile v Islandiji, zapustile otok, ker da so premeščene na druga bojišča in da bodo odslej v Islandiji ostale samo ameriške čete.

## Z zmagami kronano junaštvo Kr. letalstva

### Podrobnosti o sijajnih in drznih akcijah vseh letalskih kategorij v bojih ob afriški obali

**Rim**, 17. nov. s. Delež, ki ga je v zadnjih dneh doprineslo Kr. letalstvo k ofenzivni akciji proti angleško-ameriškim pomorskim silam vzdolž Francoske Severne Afrike, lahko smatramo za tem pomembnejši, v kolikor je sovražnik začel svoje operacije, držeč se previdno v razdalji izven povprečnega srednjega akcijskega radia naših ofenzivnih sil. Tako so se vsi napadi italijanskih bombnikov in italijanskih torpednih letal izvršili v izredno težavnih okoliščinah, ker jih niso mogla spremljati naša lovska letala. Nasprotno pa se je sovražnik posluževal letal na nosilkah letal ter z letališč, ki jih je lahko dosegel in tudi branil z vsemi razpoložljivimi sredstvi, med tem ko so bile tudi njegove ladje dobro zavarovane s protiletalskim in obalnim topništvom. Navzlic temu pa so hrabre posadke naših letal ponovno drzno prešle v napad na sovražne pomorske sile, često prav ob robu akcijskega radia in v kaj neugodnih vremenskih prilikah. S tem so naše posadke spet enkrat potrdile svoje velike vrline samoodpovedi in požrtvovalnosti, ki prevevata osebje letalskega orožja.

#### Prvi napadi na sovražno izkrcevalno brodovje

Čim so naša hrabra izvidniška letala v zori 8. t. m. ugotovila kraje izkrcanja sovražnih sil, se je v južnem delu Sardinije in v zapadnem delu Sicilije začelo živahno delovanje. Velika formacija torpednih letal 130. in 105. skupine je še isti večer poletela na alžirsko luko in odvrgla 14 torpedov proti skupini sovražnih edinic v središču. V temi so bili vidni požari, ki so nastali zaradi eksplozije. V luči teh požarov je bilo med drugim opaziti neko križarko, ki se je potapljala. Neko naše letalo, ki je bilo zadeto od silovite protiletalske reakcije, je bilo prisiljeno pristati na morju in so ga naslednjega dne našli naši reševalni oddelki.

Tudi naslednjega dne se je brez prestanka nadaljevalo delovanje izvidniških letal in navzlic neugodnim vremenskim razmeram je skupina torpednih letal izvršila novo akcijo proti sovražnim edinicam v alžirskem sidrišču, ne da bi bila mogla tedaj točno ugotoviti dosežene uspehe. Pozno ponoči so se naša letala vrnila na oporišča skozi nevihto.

#### Sijajen uspeh pri napadu na alžirsko luko

Najlepši uspeh pa je bil dosežen 10. t. m. Med tem ko je skupina bombnikov napadla letališče v Alžiru, so naša torpedna letala, kakor vedno brez spremstva, izvršila napad na sovražne ladje v sidrišču. Skupina torpednih letal pod vodstvom majorja Massimiljana Erasia, ki sta mu pomagala poročnika Mido Cocacci in Ugo Gusmano, je s tremi torpedi pogodila neko križarko, ki se je dobesedno razklala na dvoje in se takoj potopila. Letalo pod poveljstvom poročnika Antonia Vellera pa je zadelo neko lahko križarko. Letalo poročnikov Giuseppa Cimchija in Gina Meschiarija pa je zadelo neki 15.000 tonski parnik, ki se je takoj nagnil in se z zanesljivostjo lahko trdi, da se je kasneje potopil. Vsa naša letala so zadeli sovražni protiletalski streli, vendar so se vsa vrnila na porišče.

#### Nepretrgana akcija proti sovražnim ladjam

Dne 11. t. m., ko so italijanske letalske skupine operirale v sodelovanju z oddelki na Korziki in v Južni Franciji, so naša letala »Spadvieri« nadaljevala svojo nepretrgano akcijo proti sovražnim ladjam vzdolž francoske Severne obale. Skupina letal pod poveljstvom kapitana Urbara Mancinija, ki sta mu pomagala poročnik Alessandro Senni in poročnik Olindo Casanova, je zadela neko nosilko letal, medtem ko je major Buscaglia v družbi s kapitanom Giulio Frazianijem zadel neki parnik velike tonaže. Poročnik Francesco Dibella je s torpedom pogodil neki 20.000tonski parnik, ki se je močno nagnil. Skupina letal pod poveljstvom poročnika Carla Fagionia in podporočnika Ramira Angeluccia je napadla neki 10.000-tonski parnik, ni pa mogla z gotovostjo ugotoviti izida akcije. Eno naše torpedno letalo se ni vrnilo na oporišče. V Egejskem morju pa je istega dne letalo pod poveljstvom poročnika Guglielma Michelottia in Silvia Celle zadelo velik sovražni rušilec, ki se je potopil.

Med letalskimi napadi proti našim oporiščem na Sardiniji je sovražnik v eni sami noči izgubil 19 letal.

#### Hrabri poveljniki zmagovitih skupin

Dne 12. t. m. se je delovanje Kr. letalstva še povečalo in doseženi so bili novi sijajni uspehi. Pri napadu skupine bombnikov sta bila v sidrišču v zalivu Bougie potopljena dva parnika, ki so ju naša letala zažgala. Kmalu nato so se nad zalivom pojavila v skupini torpedna letala pod poveljstvom hrabrega kapitana Franca Melleia, ki so ga vojna poročila že večkrat navajala. Poveljniki ostalih letal pa so bili kapitan Mario Frongio, poročnik Guido Focacci, Francesco Belloni, Franco Cossu, Giuseppe Cimicchi, Antonio Bellere, Gino Meschiari in Mario Galletti. V drznem napadu proti mraku je bilo opaziti, kako se je neka križarka tipa Leander, ki jo je zadel najmanj en torpedo, nagnila in nato potopila. Neki parnik, ki je bil dobro pogojen, je zletel v zrak, neki tretji parnik pa je bil zadet. Letalo pod poveljstvom poročnika Meschiaria se ni vrnilo na oporišče. Tudi major Buscaglia je ponovno stopil v akcijo s svojimi hrabrimi pomočniki, a se ta junak letalskih akcij s teh operacij ni več vrnil. Njegov napad se je izvršil ob nasprotovanju velikega števila sovražnih lovcev tipa »Curtis P 40«, ki so vzletela s svojih kopnih oporišč. Major Buscaglia je smrtonosno zadel neki parnik, njegovi pomagači pa neki rušilec.

V dneh od 13. do 15. t. m. se je delovanje izvidniških letal nadaljevalo brez prestanka na vseh odsekih, navzlic ponovnim poskusom sovražnih lovcev da bi jih pregnali. V teh ločenih akcijah so italijanski izvidniki, ki so jih napadli sovražni lovci, sestrelili dve sovražni letali, se rešili sovražnega objema in nadaljevali svojo vojno misijo. Eno izmed sovražnih letal je sestrelil izbrani letalec Buonannini, ki je tako dosegel kot strelec ob strojnici na krovu svojo osmo zmago. Dne 14. t. m. je drzen napad v nizkem poletu naših letal tipa Macchi »C 202« nad nekim letališčem v francoski

## Novi uspehi na Kavkazu

### Globok vdor v sovjetske postojanke na področju Tuapseja in Elbrusa — Živahno delovanje nemškega letalstva — Na Kaspijskem morju potopljene ladje

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 17. nov. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo naslednje vojno poročilo:

**V prostoru severno od Tuapseja in v področju ob Elbrusu so nemške čete udrle globoko v postrojene sovražne postojanke in zavzele v napadu več bojnih postojank, deloma v boju od moža do moža.**

**Ob Tereku so se ponovni sovražni napadi izvedeni z oklopnimi silami, izjalovili ob žilavi obrambi nemške vojske.**

**Na Kaspijskem morju je letalstvo potopilo eno bencinsko ladjo, dve drugi pa poškodovalo.**

**Bojna letala so z dobrim uspehom nadaljevala napadala železniške proge vzhodno od Volge.**

**Južnovzhodno od Ilmenskega jezera živahno delovanje lastnih napadalnih oddelkov.**

**Napadi sovjetskih čet na fronti ob Volhovu so se izjalovili v ognju nemške obrambe.**

**Posamična angleška letala so snoči v mraku preletela severozapadno nemško obalo. Zaradi odvrženih bomb je imelo prebivalstvo malenkostne izgube. Izvidniške ladje, protiletalsko topništvo letalskega orožja in vojne mornarice so ob obali Atlantika in Severnega morja sestrelili 7 sovražnih letal.**

#### Finski odsek

**Helsinki**, 17. nov. s. Uradno vojno poročilo glavnega stana finskih oboroženih sil javlja, da ni bilo v zadnjih 24 urah nič novega na bojiščih.

#### Angleži v strahu pred novo nemško letalsko ofenzivo

**Bern**, 17. nov. s. V londonskem poročilu nekega lista v Curihu se pravi, da se Anglija pripravlja na obrambo proti novi letalski ofenzivi nemškega letalstva. Poročilo pripominja, da britansko ljudstvo že nekako fatalistično čaka to novo preizkušnjo.

## Eksc. Vidussoni na Siciliji

### Visoki borbeni duh delavnega ljudstva pod Etno in na vsej Siciliji — Navdušene manifestacije povsod

**Catania**, 17. nov. s. Brez obvestila je v ponedeljek prispel v Catanijo tajnik Stranke, da bi izvršil inspekcijo v pokrajini Etne. Takoj po svojem prihodu se je Eksc Vidussoni za hip ustavil v Liktorskem domu, kjer ga je sprejel zvezni tajnik. Tu se je tajnik Stranke poklonil spominu padlih za Revolucijo in položil lovorjev venec, nakar si je ogledal urade Zveze borbenih fašijev in se še posebej zanimal za podporno organizacijo družinam padlih borcev in vpoklicancev pod orožje. Po ogledu šol »Minniti«, »Coppola«« in »Corridoni«, kjer so prav tedaj pripravljali šolske obede, se je tajnik Stranke podal na področje pod Etno, kjer so poljedelci izkazali svojo delovno vztrajnost s tem, da so spremenili v obdelovalno polje svet, pokrit z lavo.

V kraju Bronte se je vest o prihodu fašističnega hierarha takoj razširila in v Fašističnem domu se je zbrala velika množica Fašistov in prebivalstva. Tu je tajnik Stranke ostal v tovariškem razgovoru z domačimi hierarhi, s kmeti, ki so se vrnili z dela, z materami padlih in sorodniki borcev, ki so vsi bili polni goreče vere. Vse prebivalstvo polj ob Etni je izražalo popolno gotovost v zmago in popolno zaupanje vojni stvari, pa naj bi to veljalo kar koli. Vsi so neprestano ponavljali Ducejevo ime in tako se je spontano izkazala granitna poveznost vseh src v ideji fašistične Revolucije, ki je vedno bila blizu in je vedno blizu narodu, kakor najdejo v njej tudi vse žrtve svoje plačilo.

Zlasti ginljiva je bila pozornost mater in vdov v vojni padlih, ki so tajniku Stranke ponovno izrazile željo, naj sporoči Duceju njih ponos in njih zvestobo, ki se je v tej najtežji preizkušnji še bolj utrdila. Iste manifestacije gorečega navdušenja so se kmalu nato ponovile v Randazzu, kjer se je Eksc. Vidussoni razgovarjal s slučajno navzočimi Fašisti v Fašističnem domu, nato pa z množico ki se je zbrala na sosednjem trgu in na ves glas začela prepevati pesmi fašistične vojne.

Dolge manifestacije udanosti Duceju so pozdravile odhod tajnika Stranke, ki se je nato podal v Jonio, novo središče, ki spaja prejšnje občine Giarre in Riposto. Tu je obiskal vzgojevališče GILa, ki se imenuje po v Španiji padlem Arialdu Vecchiu. V svojem govoru voditeljem in vzgojateljem je fašistični hierarh dejal med drugim, da predstavlja ta ustanova realistično potrditev visokega duha vzajemnosti, ki preveva Režim.

Tajnik Stranke se je kratko ustavil tudi v Fašističnem domu v Arci Reale, kjer so bili zbrani hierarhi lokalnega Fašija, kakor tudi pri nekaterih rajonskih skupinah v Kataniji, kjer se je prepričal o poslovanju podpornih organizacij Tudi tu so mu zbrani Fašisti s ponovnimi zagotovil vere in dokazi svojega navdušenja potrdili visokega duha, ki preveva sicilijansko prebivalstvo v tem važnem trenutku.

V torek se je tajnik Stranke podal v Santo Venerino, kjer si je ogledal moško vzgajališča »Dux« in žensko vzgajališče »Luigi Razza«. Zadrževal se je nekoliko časa med mladimi organizirani, katerim je dejal med drugim, da je gostoljubnost, s katero so bili sprejeti v vzgojevališču, najboljši dokaz velike Ducejeve ljubezni za najmlajše generacije, ki imajo nalogo, da prevzamejo kasneje dedščino vojne in zmage.

Ko se je tajnik Stranke vrnil v Catanio, je obiskal vojaške bolnike v bolnišnici Vittorio Emanuele, kamor je nesel Ducejeve pozdrave, nakar je obiskal še sedež zveznega poveljstva GILa in vojašnico »Dux«, kjer so na enotni osnovi organizirali šolske kuhinje in vso podporno organizacijo GILa.

#### Tajnik Stranke ljudstvu Sicilije

Sledilo je končno še poročilo, ki ga je tajnik Stranke v Liktorskem domu podal vsem fašističnim hierarhom v pokrajini. Po spominu na padle in po točnih smernicah za delo v bodoče, se je tajnik Stranke pohvalno izrazil o delu borbenega fašizma pod Etno, ki s svojim zadržanjem dokazuje, kakor bo tudi v bodoče ob vseh prilikah dokazal ne le visoko stopnjo svoje organizacijske strukture, temveč predvsem trdnega duha, ki ga preveva v popolnem razumevanju političnih, duhovnih in gospodarskih razlogov sedanje vojne. V tem trenutku, ko je fašistična Italija angažirana v tako veliki borbi, so vse besede odveč in vse energije morajo biti posvečene, kakor hoče to Duce, enemu samemu namenu, končni zmagi, nasproti kateri je vsak drug cilj brez pomena. Sicilsko ljudstvo, ki je s svojim trdim delom spoznalo italijanske in fašistične kreposti žrtvovanja in volje, ki jih Duce prav dobro pozna, se z novim poletom podaja proti zmagi, ne da bi merilo odpovedi in žrtvovanja, ki so zato potrebna, marveč še veča svoje sile vere in volje ob vsaki novi preizkušnji. S tem ono zvesto izvaja glavne smernice Revolucije in si bo za vedno zagotovilo naklonjenost Duceja, ki vodi Italijo in v Italiji tudi Sicilijo k novim, večjim uspehom.

Besede tajnika Stranke so bile ponovno prekinjene z ovacijami in končno sprejete z navdušenimi vzkliki Duceju in vzklikanjem zmagi. Sestanek je zaključilo petje himen Revolucije in vojnih pesmi, s čimer so hierarhi Fašizma pod Etno hoteli še enkrat potrditi svojo globoko privrženost voditelju in svojo trdno voljo za dosego zmage.

Pred svojim odhodom iz Catanije si je tajnik Stranke ogledal tudi prostore dnevnika stranke »Il Popolo di Sicilia«, in se je zadržal tudi med italijanskimi in nemškimi oficirji v prostorih Italijansko-nemškega društva. Tudi tu so se obnovile manifestacije tovarištva, ki so pokazale duhovno edinost v sodelovanju oboroženih sil Osi na vseh bojiščih te vojne.

#### Brezplačna izročitev hiš delavcem

**Pavia**, 17. nov. s. Družba Snia Viscosa je v navzočnosti prefekta, zveznega tajnika, župana in zastopnikov delavcev izročila prvo skupino svojih delavskih hiš delavcem, ki že nad 20 let delajo v tem podjetju. Tako je ta družba poskrbela za uresničenje Ducejevega povelja: Hišo vsakomur, ki dela. Sedaj gradijo novo skupino delavskih hiš, ki bodo prav tako brezplačno izročene delavcem.

#### Ponesrečeno ameriško letalo

**Lizbona**, 17. nov. s. Iz Melbourna se domneva, da je bilo 11. t. m. ubitih 9 pripadnikov severnoameriške mornarice, med njimi 4 oficirji, ko je nad Atlantikom strmoglavilo letalo, ki jih je peljalo. Ubiti so bili tudi trije podoficirji. Med ubitimi je tudi James Littlehales, zet admirala Kerryja, poddirektor pomorske komisije Zedinjenih držav.

#### Washington počasi priznava izgube na Pacifiku

**Buenos Aires**, 17. nov. s. Državno tajništvo za mornarico v Washingtonu je priznalo, da so Zedinjene države v poslednji pomorski bitki pri Salomonskem otočju v dneh od 13. do 16. t. m. izgubile šest rušilcev in dve križarki.

#### Pobegli španski komunisti izročeni španski vladi

**Toulouse**, 17. nov. s. Bivši predsednik rdeče Španije Caballero in mnogi drugi španski komunisti so bili včeraj izročeni španskim oblastem. Aretirale so jih nemške oblasti v nezasedeni Franciji.

#### Novi španski veleposlanik prispel v Berlin

**Berlin**, 17. nov. s. Novi španski veleposlanik v Berlinu Gines Vidalio Saula je davi prispel v prestolnico rajha. Šef protokola minister von Dörnberg ga je pozdravil na potsdamski postaji v imenu zunanjega ministra von Ribbentropa.

## Vladarjeva zahvala Visokemu komisarju

V odgovor na udanostno brzojavno čestitko, ki jo poslal Visoki Komisar ob priliki rojstnega dne Nj. Veličanstvu Kralju in Cesarju, je Njegovo Veličanstvo blagovolilo odgovoriti naslednje:

**»Njegovo Veličanstvo Kralj in Cesar se kar najprisrčneje zahvaljuje Vam in prebivalstvu pokrajine za iskrene čestitke.** — Minister Kraljevskega doma Acquarone.«

## Ustanovitev novega dopoldanskega tečaja pri Zavodu italijanske kulture

Prošli ponedeljek se je začel nov, 19. jezikovni tečaj, to je začetniški letni tečaj v dopoldanskih urah od 9. do 10. vsak ponedeljek in četrtek. Vpisi v tečaj se še vrše.

## Izdajanje dovoljenj za kretanje

Poveljstvo XI. Armadnega zbora, osrednji urad politične policije, javlja:

Od 18. t. m. dalje se bodo morale prošnje za dovoljenja za kretanje v Ljubljanski pokrajini in v okolišu ljubljanske občine naslavljati na poveljstvo XI. Armadnega zbora ter predlagati pri poveljstvih postaj Kr. karabinjerjev, ki so pristojna za dotično področje.

Izdana dovoljenja bodo prosilcem dostavljena po tistih poveljstvih Kr. karabinjerjev, kjer so bile prošnje vložene. Določila glede izdajanja ponih propustnic (lasciapassare) ostanejo neizpremenjena in je v tem pogledu pristojna Kr. kvestura.

## Darilo Fašijskemu Dopolavoru

Tiskovni urad Zveze Fašijev sporoča:

Neki legionar oddelka Črnih srajc »21. april« je pred odhodom samega oddelka poslal Zveznemu Tajniku v dar 10.000 lir.

Zvezni Tajnik se je tovarišu oddelka »21. april« zahvalil in odločil, da prejme znesek v korist Dopolavora Ljubljanskega Fašija.

## Na trgu se začenja zima

### Kakor na živilskem trgu najprej zadiši po jeseni, tako nastopi tudi najprej zimsko razpoloženje

Ljubljana, 18. novembra

Zdaj bodo gospodinje že začele tožiti, da jih zebe, ko se mude na živilskem trgu, zato ne bodo prihajale več tako zgodaj. Sicer se pa bodo lahko tudi izgovarjale, da vlada zjutraj na trgu mrtvilo, ker prihajajajo prodajalci pozneje. Tržne ure se začnejo prav za prav šele ob 8., ker dotlej razstavijo svoje blago le najbolj podjetni ter marljivi, ki žele postreči tudi prvim kupovalcem. Ob 7.30 vlada na trgu še tišina in pod tržnimi lopami na Pogačarjevem trgu so še zagrnjeni številni tržni prostori branjevcev. Tudi na zelenjadnem trgu je še malo blaga pred 8.; Trnovčanke, ki so sicer vajene vstajati zgodaj, tedaj šele prihajajo na trg, drugih prodajalk zelenjave pa tudi še ni mnogo.

Letos so prodajalci zelenjave na trgu le redko razpenjali široke »marele« in nad letošnjim jesenskim vremenom se ni mogel nihče pritoževati. Doslej še ni oviralo prodaje zelenjave na prostem. Davi je pa bilo že precej mrzlo in morda bi kdo mislil, da je prodajalce zeblo ter da so zato prihajali pozneje na trg. Toda naši prodajalci so vajeni še mnogo hujšega mraza in se nam ni treba bati, da bo že zaradi prve slane naprodaj manj blaga. Da davi ni bilo posebno živahno na trgu, moramo pripisovati predvsem temu, da je dandanes pravi tržni dan ob sobotah, ne več ob sredah. Gospodinje prihajajo na trg bolje ob »mesnih« dneh. Ob sredah ne prihaja na trg mnogo več prodajalcev kakor ob »navadnih« dneh. Sreda zdaj nima več osnove za tradicijo tržnega dne. Vendar prihajajo na trg ob sredah še posamezne gospodinje, ki jih ob »navadnih« dneh ni med kupovalci.

Skrbna gospodinja bi morala prav za prav prihajati vsak dan na trg, četudi bi vselej ne kupovala, saj sicer lahko pogosto zamudi priliko, ko bi kaj kupila. Tako prihajajo mnoge izkušene kupovalke na trg prve, da lahko izbirajo med blagom ter pokupijo najlepšega. Gospodinja pa, ki pozno vstaja, mora biti zadovoljna z izbirki. Pogosto je na trgu naprodaj blago le en sam dan. Ko gospodinja zve za blago, je večkrat že razprodano.

Pri branjevcih so danes gospodinje lahko izbirale predvsem cvetačo. Prispela je zopet velika zelo lepa cvetača. Skoraj prelepe, ker so cvetovi tako veliki, da so za marsikoga pretežki. Cvetača prihaja ob pravem času, ko ni več takšne izbire med domačo povrtnino, odnosno, ko smo si že zaželili spremembe. S tem sicer ni rečeno, da domače zelenjave že primanjkuje. Ob zadnjih tržnih dneh je zelenjadni trg res dobro založen z domačimi pridelki. Danes je bilo precej lepih zeljnatih glav, ki so šle najbolj v denar. Včeraj so naše zelenjadarice nabrale ter pripravile precej lepe zimske zelenjave za prodajo. Tako je bilo danes naprodaj dovolj motovilca, špinače in radiča. Endivije menda ne bo primanjkovalo tako kmalu, ker so je letos pridelali še več kakor prejšnja leta in doslej so je že mnogo vzimili, tako da jih zima ne more več presenetiti.

Na stojnicah branjevcev je bilo danes tudi precej čebule in lepega rdečega korenja. To blago prevladuje nad sadjem, vendar prodajajo tu in tam tudi še lepa jabolka.

Zdaj se je začel pravi čas za mrazovnice, »sivke« in danes jih je bilo največ naprodaj. Prodajali so pa tudi še maslenke, čebularje in ježke. Vmes je bilo tudi nekaj sirovk.

## Izpred okrožnega sodišča

### Pekovski pomočnik Avgust Stajner obsojen na 20 mesecev strogega zapora in 200 lir denarne kazni

Ljubljana, 18. novembra

V začetku avgusta se je pred malim kazenskim senatom zagovarjala večja vlomilska družba, ki je februarja in marca izvršila v Ljubljani kopico zelo predrznih vlomov. Od sedmih obtožencev sta bila najstrožje kaznovana Henrik B., ki je bil obsojen na eno leto in pol strogega zapora, ter Ivan Pusar, ki je dobil eno leto strogega zapora. Postopanje proti enemu izmed glavnih soudeležencev 22letnemu pekovskemu pomočniku Avgustu Stajnerju pa je bilo izločeno, ker ga sodišče še ni imelo v oblasti.

Kmalu nato so Stajnerja prijeli. Včeraj se je zagovarjal zaradi vseh številnih zločinstev in prestopkov, ki jih je zagrešil skupno s svojimi že kaznovanimi tovariši. Malemu kazenskemu senatu je predsedoval sos. dr. Felaher, kot sodnika pa sta sodelovala sos Lederhas in Šporn. Obtožnico je zastopal državni tožilec Branko Goslar, obtoženca pa je branil branilec Ilija.

Obtožnica je Stajnerju očitala 10 različnih kaznivih dejanj. Skoraj vse je priznaval, omilujoč svojo krivdo. Za večino primerov je trdil, da je bil navzoč le slučajno. Priznaval je vse primere, ko se je šlo za prodajo ukradenega blaga. Mnogo mu pa njegovo izvijanje ni pomagalo, ker so ga deloma obremenjevali njegovi tovariši, deloma pa je že v zaslišanjih na policiji in pred preiskovalnim sodnikom priznaval krivdo.

Stajner je priznal, da je sodeloval pri vlomu na škodo mesarskega mojstra Merklina na Zaloški cesti, kateremu so odnesli večjo količino svinjskega mesa. Bil je zraven, ko so vlomili v Pražakovi ulici in na škodo Riharda Batističa odnesli večjo količino masti. Sodeloval je pri dveh tatvinah zajcev, in sicer v Šlomškovi ulici na škodo Marije Kovačeve in na Miklošičevi cesti na škodo Ivana Kotarja. Pomagal je tudi pri tatvini 40 jutastih vreč, ki so jih odnesli tvrdki Sever. Skupno z dvema drugima tovarišema je sodeloval pri vlomu v skladišče Zeschka v Nunski ulici, kjer so odnesli dve vozni plahti. V vseh teh primerih je Stajner bil tisti, ki je prevzel ukradeno blago in ga pri raznih zakotnih trgovcih in drugih zasebnikih razprodal, na kar so si izkupiček razdelili. Razprodal pa je ukradeno blago tudi še v treh drugih primerih, ko sam ni sodeloval pri tatvini.

Osebno sta bili zaslišani samo dve priči, izpovedi vseh ostalih pa so bile prečitane. Kazenski list je povedal, da je bil Stajner že štirikrat pred sodnikom. Mnenje o njem je slabo, saj pravijo da noče delati in se klati okoli brez zaposlitve.

Senat ga je po daljšem posvetovanju obsodil zaradi vseh v obtožnici mu očitanih dejanj. Delno je upošteval njegov zagovor, delno pa ne. Tudi kvalifikacijo je spremenil in spoznal Stajnerja za krivega štirih prestopkov po 316-I, dveh prestopkov po 314 in štirih po 333-II k. z. Za vse to mu je naložil 1 leto in 8 mesecev strogega zapora, 200 lir denarne kazni in 2 leti izgube častnih pravic. Vškodovancem je zavezan povrniti škodo, kakor so jo zahtevali. Predsednik senata je naglasil v utemeljitvi sodbe, da mu senat ni mogel verjeti, da se je pri nekaterih dejanjih njegova vloga omejila samo na »slučajno prisostnost«. Sodniki so imeli dovolj gradiva, da so prišli do prepričanja, da je pri večini vlomov in tatvin sodeloval kot straža.

Obtoženec si je pridržal 3dnevni rok za premislik, ali bo kazen sprejel ali se bo pritožil.

## Novo šolsko leto

### na Pokrajinski kmetijski šoli na Grmu

Na kmetijski šoli na Grmu pri Novem mestu se prične novo šolsko leto letos malo kasneje in sicer začetkom januarja 1943. Zavod ima dva oddelka: Letno in zimsko šolo. Letna šola traja nepretrgoma eno leto, zimska pa dve zimi po 5 mesecev. Letos se sprejemajo učenci samo v celoletno šolo, ker se bo vršil njen II. tečaj.

Vsi gojenci stanujejo v zavodovem internatu, kjer imajo vso oskrbo. Sprejemajo se pridni, dovolj nadarjeni sinovi kmečkih starišev, ki bodo po končanem šolanju ostali stalno na kmetiji, v starosti od 16. let naprej in z uspešno dovršeno osnovno šolo.

Lastnoročno spisane prošnje, opremljene s kolekom za Lir 4.— je treba poslati ravnateljstvu Pokrajinske kmetijske šole na Grmu takoj, najdalje pa do 15. decembra 1942. Vsled okrnjenega privatnega poštnega prometa naj se prošnje vlagajo preko domačih občin, kjer iste poslujejo, odnosno preko župnih uradov ali pa preko okrajnih glavarstev, od koder bodo po prijaznosti uradno poslane na tukajšnji zavod. Lahko pa se prošnje vložijo tudi osebno v pisarni tukajšnje kmetijske šole.

Prošnji je treba priložiti:

1. **Rojstni in krstni list**
2. **Domovnico.**
3. **Zadnje šolsko spričevalo.**
4. **Nravstveno spričevalo** (pri onih prosilcih, ki ne vstopijo v zavod neposredno iz kake druge šole).
5. **Izjavo starišev** odnosno **varuha** (kolek za Lir 2.—), s katero se zavežejo plačevati stroške šolanja (šolnine). Obenem se morajo zavezati tudi, da bodo plačali šolnino do konca šolskega leta, če bi sin, odnosno varovanec, brez upravičenega vzroka predčasno zapustil zavod.
6. Tisti, ki reflektirajo na pokrajinsko ali kako drugo podporo iz javnih sredstev, morajo priložiti tudi **izjavo** (kolek za Lir 2.—) starišev ali varuha, da bo njih sin (varovanec) stalno ostal na kmetiji, v nasprotnem slučaju pa da povrnejo zavodu sprejeto podporo iz javnih sredstev.
7. Uradno potrdilo občine ali davčne uprave, ki naj obsega:
   a) Velikost posestva v ha,
   b) Predpis direktnih davkov v L,
   c) število družine, posebej koliko je še nepreskrbljenih otrok ter morebitne druge družinske razmere,
   č) Koliko se redi na posestvu konjev, goveje živine in prašičev.

Po rešitvi prošenj bodo prosilci pravočasno obveščeni o sprejemu, kaj naj prinesejo s seboj v šolo in kdaj naj pridejo v šolo.

Pri vstopu v šolo napravijo gojenci kratek sprejemni izpit iz slovenščine in računstva. Hkrati bo preiskalo njihovo zdravstveno stanje po šolskem zdravniku. Mesečna oskrbnina bo znašala predvidoma od Lir 300.— do Lir 100.— po premoženjskih in družinskih razmerah prosilca. Oskrbnina se plačuje mesečno v naprej. Prosilci za Pokrajinsko znižano mesto morajo priložiti pod 6) navedeno obvezno izjavo in pod 7. navedeno potrdilo o velikosti posestva in višino letnih direktnih davkov z navedbo družinskih in gospodarskih razmer.

Vključb izrednim razmeram v tem letu dokončuje Grmska kmetijska šola v redu svoje letošnje šolsko leto in 56 letnem svojem obstoju razpisuje novo šolsko leto v upanju, da bo kljub izrednim težavam slejkoprej mogla vršiti svoje poslanstvo v širjenju gospodarskega znanja in omike ter vzgajanjem in usposobljanjem bodočih naprednih slovenskih kmečkih gospodarjev. Stariši, ki imajo sina od 16 let naprej in mu kanijo nekoč izročiti posestvo, ne bodo zamudili prilike poslati ga na Grm, ki nudi varno možnost strokovnega šolanja in krščanske izobrazbe pridnih kmečkih fantov.

Ravnateljstvo.

**Inserirajte v „Slov. Narodu“!**

# Lepa je Ljubljana

### Tu pa tam pa se še vedno najdejo lastniki posdinih hiš, ki nimajo smisla za snažno zunanjost svojih bivališč

Ljubljana, 18. novembra

Ne moremo se pritoževati, da bi ljubljanski hišni posestniki v zadnjih dveh desetletjih ne pokazali dovolj smisla za estetsko ureditev svojih domov, za zahteve moderne arhitekture, kolikor gre za ureditev zunanjosti (čelnih in stranskih sten) hiš in vsega njihovega okolja. Tega razumevanja, ki je zaradi njega Ljubljana ugajala veliki večini tujcev, ki jih je pot zanesla čez naš mestni prag, niso pokazali samo tisti, ki so si bodisi v središču mesta bodisi na periferiji gradili nove hišice, vile in stanovanjska poslopja. Splošnemu stremljenju po lepi, čisti zunanjosti hiš, po primerni okusni ureditvi so se pridružili tudi hišni lastniki, ki niso imeli sredstev, da bi se v tem času postavili nove domove.

Estetičnega smisla je torej pri večini meščanov dovolj. Treba si je samo ogledati posamezne predele mesta in povsod bomo opazili, da so le redki meščani, ki puščajo v nemar svoje hiše in ki se ne brigajo za snago pred svojim pragom. Vzorni so v tem pogledu celi okraji. Vemo, da boste skupno z nami pri tem najprej pomislili na Mirje, ki ne učinkuje edinstveno samo po skrbni snažnosti in okusni ureditvi zunanjosti posameznih vil, marveč tudi po celotni prostorni razvrstitvi. Enako je vzoren predel med železniško progo od tobačne tovarne navzgor in Tržaško oziroma Viktorja Emanuela cesto skoro do glavnega vhoda v Tivoli. Podobno je na Prulah, okoli cerkve sv. Jožefa in drugod.

Smisla za snago in skladno, estetično zunanjost pa ne kažejo samo gosposke hiše kolikor jih sploh smemo tako imenovati, saj je med njimi mnogo tudi takih, ki so last skromnih nameščencev, ljudi ki žive od svojega umskega dela. Tudi okraji delavcev, nižjih uslužbencev in drugih slabše situiranih slojev so čisti in snažni. Vzor nam je v tem pogledu Rožna dolina, Vodmatski okraj, velik del Most, ves Bežigrad (ki bi ga že morali vsaj polovico uvrstiti v prejšnjo skupino), Šiška, Stožice, da celo Nove Jarše, Koseze, Dravlje in tako naprej. Z mnogokrat zelo priprostimi sredstvi so tudi najponižnejše hišice naravnost vzorno spričevalo snagoljubnosti njihovega lastnika. Še vedno pa se smisel za snago kaže na ta ali drugi način vsaj v omejenem obsegu.

Da ni še vse tako, kakor bi si želeli, je v veliki meri krivo, ker so mnoge hiše zlasti na obodu periferije stare že več desetletij. Njihovi graditelji so posvečali bolj malo pozornosti zlasti ureditvi temeljev. Hiše niso zavarovane proti vlagi. Kjer je svet izdatno vlažen, kakor na primer v južnih predelih Ljubljane, trpijo vse stavbe zaradi vlage. Vlaga ne kvari samo notranjosti hiš, v njih shranjenega pohištva, ne škoduje samo zdravju v takih hišah stanujočih prebivalcev, temveč naglo kvari tudi zunanjost. Omet zelo rad odpada, na hiši se pojavljajo veliki umazani vlažni madeži. Take hiše je težko vzdrževati snažne in lepe. Njihovo obnavljanje zahteva znatno več izdatkov, kakor obnavljanje hiš, ki so zidane solidno in so popolnoma zaščitene proti vlagi. V bodoče bi se moralo tudi s tega vidika paziti na to, da so vse nove hiše primerno zaščitene proti vlagi, če take skrbi ne diktirajo merodajnim činiteljem še mnogo važnejše okolnosti, na primer človeško zdravje.

Vse to so pa končno razumljive in oprostljive pomanjkljivosti. Prepričani smo, da bi večina lastnikov takih hiš raje imela hiše zgrajene tako, da bi bile zaščitene proti škodljivosti vlage. Maščuje se njim samo prenagljeno in nepremišljeno zidanje, saj so take hiše v vsakem pogledu manj vredne kot so hiše, ki so primerno podkletene in zavarovane proti vlagi. Mnogo je tudi še na obodu periferije hiš, ki so jih nekoč, ponekod že celo pred pol stoletja, postavili prvi naseljenci takorekoč začasno. Potreba pa jim je potem podaljšala življenje preko prvotno nameravanega roka.

Ni pa razumljivo in oprostljivo, da so v Ljubljani, celo med periferijo in širšim središčem, hiše, ki so v napol razsulem stanju. Seveda je danes težko zahtevati od njihovih lastnikov, da bi jih podrli in postavili nove. Mislimo pa, da kljub težkim časom še vedno lahko apeliramo nanje, da si nabavijo pri zidarskih podjetjih večjo količino ugašenega apna in se dogovore z zidarjem, da jim hišo primerno omete in prebeli. Primeri, ki pri tem nanje mislimo, so taki, da vemo, da bi lastniki toliko skrbi za zunanjost svojih hiš že zmogli. Taka zapuščena, napol podrta »bajta«, z največkrat polomljeno streho, kvari izgled vsega okoliša, posebno, če so okoli in okoli vile in hiše, ki zanje lastniki primerno skrbe. So primeri, ko bi se takih hiš sramovali celo kočarji v naših vaseh.

Letos pomladi je mnogo hišnih gospodarjev počistilo zunanjost svojih hiš v mestu. Primerno bi bilo, da bi jih posnemali tudi tisti, ki ob tej priložnosti niso bili pozvani k takemu označenju. Če hiša stoji nekoliko dalj od središča, zato še ni manj opazna. Pritlične hiše imamo tudi sredi mesta in gotovo tudi te kvarijo glede na svoje razsežnosti celotni vtis v primeri s sosednimi pet, šest ali več nadstropnimi hišami. Toda njihovi gospodarji skrbe vsaj za primerno njihovo zunanjost. To bi pričakovali tudi od tistih, ki nimajo svojih domov ravno v središču vsega prometa.

## Beležnica

**KOLEDAR**

**Danes:** Sreda, 18. novembra: Odon

**DANAŠNJE PRIREDITVE**

**Kino Matica:** Fedora
**Kino Sloga:** Pot vrnitve
**Kino Union:** Glas vesti
**Razstava štirih mladih umetnikov v Jakopičevem paviljonu** odprta nepretrgoma od 10. do 17.

**DEŽURNE LEKARNE**

**Danes:** Dr. Piccoli, Bleiweisova cesta 6, Hočevar, Celovška cesta 62, Gartus, Moste — Zaloška cesta 47.

## Rdeči križ poroča

V glavni pisarni avtonomne sekcije italijanskega Rdečega križa, Gosposvetska cesta 2/II, se naj javijo:

Gerzetič Jožica, Šerbek Zora, Novak Angela, Grum Andreja, Golc Draga, Potekal Stanislav, Svetina Vladimir, Kolar Gabrijela, Held Frančiška, Logar Jože, Božič Franc, Kamenšek Blaž, Trampuž Marija, Brinovec Marija, Petelin Olga, Hvala Anton, Wonsch Edvard, Pečanica Vasilij, Štrukelj Avgust, Uršič Črtomir, Kral Fr., Andrejčič Antonija, Zobec Ivan, Strojin Štefan, Ilc Štefan, Štibilj Jožefa, Prunk Jožef, Čretnik Viktorija, Hren Fani, Černe Angela, Simončič Ana, Zorko Elizabeta, Sotlar Anica, Čebulj Jernej, Korošec Genovefa, Beričič Julija, Likar Jožef, Cotič Josip.

## Iz pokrajine Trieste

— **Junaška smrt triestinskega častnika.** Na italijanskem vojaškem pokopališču v Karlovcu počiva poročnik Mario Novi Ussai, ki je junaško padel v bojih pri Periasici. Služil je pri alessandrijskem konjeniškem polku. Pokojnik je bil rojen leta 1902. v Triestu. Zrastel je v vrstah triestinskega G. I. L.-a. Posebno vneto se je udejstvoval na sportnem torišču. Bil je član triestinskega telovadnega društva. Kot častnik je bil uvrščen v navedenem konjeniškem polku, s katerim se je udeležil zasedbe in borb na balkanskem področju.

— **Ljudsko gibanje.** V Triestu je bilo dne 15. in 16. novembra 18 rojstev, 12 smrtnih primerov in tri poroke.

— **Smrt starih Tiestinocev.** Te dni so umrli v Triestu 74letni Dominik Babic, 78letna Gabrijela Kutin-Vouk, 79letni Ivan Chenda, 81letna Terezija Pertot, 71letni Marijan Brelich, 72letna Antonija Licen, 66letna Alojzija Cojombo-Soré.

— **Poročili so se** v Triestu pomorski slaščičar Peter Domancic in zasebnica Lucija Marija Luciano, geometer Mihael Pineli in gospodinja Zita Komar.

— **Gledališke novice.** V Verdijevem gledališču v Triestu gostuje sedaj skupina umetniškega gledališča v Rimu, ki jo vodi Anton Julij Bragaglia. Prva predstava je bila romantična komedija »Verige«, delo Allana Langlona Martina. Poleg tega so uprizorili tudi znamenito dramo O. Neilija »Anna Christie«. Obe predstavi sta bili deležni toplega priznanja. — Na odru Politeama Rossetti nastopa revijska skupina, ki jo vodi Osiri. — V Filodrammaticu pa uprizarjajo zabavno veseloigro »Godrnjava Filomena«.

— **Nemški pianist v Triestu.** Te dni bo koncentriral v Triestu odlični nemški pianist virtuoz Gunter Weinerl, ki je bil te dni v Rimu, kjer je žel s svojim solističnim nastopom velik uspeh. Po koncertu v Triestu pojde v Abbazio, Torino in Bergamo, pa tudi v druga večja italijanska mesta. V Triestu bo izvajal izbrane skladbe Händla, Beethovna, Schuberta in Liszta.

— **Koštrun je smrtno nevarno poškodoval šestletnega dečka.** Šestletni Fabij Corretti iz ulice S. Giuseppe della Chiusa v Triestu se je igral na bližnjem travniku. V bližini se je pasel tudi koštrun, ki je nenadoma navalil na dečka in mu prizadel tako nevarne poškodbe po glavi, da je malo upati na dečkovo ozdravljenje.

## Radio Ljubljana

ČETRTEK, 19. NOVEMBRA 1942-XXI

7.30: Lahka glasba. 8.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Koncert sopranistke Pavle Lovšetove. 13.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.20: Operetno glasbo izvaja orkester, vodi dirigent Petralia. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranistka Draga Sok in tenorist Andrej Jarc. Operetna glasba. 15.00: Poročila v slovenščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Nove plošče Cetra. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pesmi in napevi. 20.00: Napoved časa; poročila v italijanščini. 20.45: Koncert ritmo-simfoničnega orkestra Cora. 21.15: Godba Kr. Finančne straže, vodi dirigent D'Elija. 21.50: Predavanje v slovenščini. 22.00: Orkester pesmi, vodi dirigent Angelini. 22.45: Poročila v italijanščini.

## Profesorjev čevelj

Pozabljivost in raztresenost sta dve znani vrlini profesorjev. Manj znano je pa, da se dogajajo tudi v njihovih vrstah stvari, ki spominjajo na okultizem — vsaj na prvi pogled.

Profesor zemljepisa Slepčevič se je sicer ukvarjal tudi s spiritizmom, toda samo privatno in doma. Pod nobenim pogojem bi ne bil dovolil, da bi se mu bili duhovi vtihotapili v razred brez poziva, še manj pa v konferenčno sobo. V tem primeru bi jih bil po predpisih pokaral zaradi nedisciplinaranosti. Ne more se reči, da bi bil imel profesor Slepčevič razdrapane živce. Nasprotno, bil je zdrav in normalen, če ne štejemo nedolžne motnje, zaradi katere je bil večkrat prisiljen sezuti čevlje. Palec in sredinec na desni nogi sta ga tako strašno srbela, da je marsikateri njegov dijak dobil zaradi tega zaušnico ali ukor. Med uro zemljepisa je recimo vprašal dijaka iz zadnje klopi, kje je Indokina, a ta je brez razmišljanja odgovoril: v Ameriki. In povrhu je še pripomnil, da prebivajo tam Indijanci. Za tak odgovor je dijak nedvomno zaslužil še več kakor zaušnico, zlasti še, če je pri tem gospoda profesorja neusmiljeno srbela noga. Zlati časi so bili to, ko so profesorji kaznovali dijake, ne pa dijaki profesorjev kakor dandanes.

Po uri v razredu je odšel Slepčevič v konferenčno sobo in sezul tam pod mizo čevelj, da bi se skrivaj popraskal po nogi. To je delal tako oprezno, da ni mogel nihče izmed kolegov in kolegic ničesar opaziti.

Toda nekega dne, ko je minil odmor in ko se je pripravljal oditi v razred, je naenkrat opazil, da njegovega čevlja ni nikjer. Iskal ga je povsod pod mizo, nataknil si je naočnike, toda vse iskanje je bilo zaman. Videl je sicer vsakojako prikazovanje in izginjanje predmetov na spiritističnih sestankih, toda to so bili sestanki pri mizicah. Kakšen red je pa to, da izginjajo predmeti sredi belega dne in povrhu še v konferenčni sobi! Bilo mu je nerodno potožiti to vpričo vseh, a morda se je čevelj sam kam zavalil.

— Kaj pa počenjaš tu? Pa menda vendar ne iščeš psa pod mizo? — ga je vprašal kolega Svetlič smeje.

Slepčevič ga je srdito pogledal preko naočnikov in odgovoril, kakor da se je spomnil:

— Nisem imel psa pod mizo, pač si mi pa ti zagodel pasjo! Kje je moj čevelj a? Kam si ga skril? Ti si falot in — osel!

— Ta človek je znorel, — se je obrnil Svetlič h kolegom. — Vsi imamo svoje čevlje na nogah in kdo bi nam mogel sezuti čevelj neopaženo in povrhu še pod mizo.

— Ti si skril moj čevelj! — je vzkliknil Slepčevič. — Vedno ti roje norčavosti po glavi. Pod mizo sem si sezul čevelj, zdaj ga pa ni nikjer.

— Od kod naj bi pa jaz vedel, da se v šoli pripravljaš spat in da sezuvaš čevlje, — je odgovoril Svetlič in skomignil z rameni. — Sicer pa nimam roke in noge doige tri metre, da bi mogel od tu doseči tvoj čevelj.

Ta čas so se začeli tudi drugi profesorji zanimati za kolegov čevelj in ga iskati. Odmaknili so mizo, obrnili vse predalčke, toda brez uspeha. Neka kolegica je poskusila celo preskrbeti kolegi Slepčeviču copate, pa mu niso bile prav, ker so bile za tri številke premajhne. Slepčevič je namreč nosil čevlje velike kakor barka. Končno ni preostajalo nič drugega kakor da je odšel v razred ravnatelj namesto Slepčeviča.

Vse to bi pa ne bilo še tako hudo, če bi ne bilo treba iti tudi domov obedovat. Slepčevič je stanoval na drugem koncu mesta, skakati po eni nogi pa ni znal. Drugih čevljev pa ni imel, da bi poslal slugo po nje.

Ko je tako ves potrt sedel v kotu in božal svojo nogo v pisani nogavici, so zbijali drugi šale na njegov račun.

Kar je završalo med profesorji. Profesor Kodrič je prvi opazil pod mizo čevelj. Stal je na istem kraju, kjer ga je bil Slepčevič sezul.

— To je nezaslišano! — se je jel razburjati Svetlič. — Sam ne ve, kam meče svoje stvari, potem pa dolži druge! Tako raztresenega profesorja ni na svetu.

Slepčevič se je ozrl ves zbegan okrog kakor otrok, ki je nekaj zagrešil. Prvi hip se mu je zavrtelo v glavi in vse mu je zaplesalo pred očmi. Kako to, da ni opazil, kdaj so mu podtaknili čevelj? Dal bi bil tisočak, če bi bil mogel zasačiti Svetliča, ko mu je potiskal čevelj pod mizo. Potem je pa zopet bruhnila jeza iz njega in jel je kričati na Svetliča.

— Ti si vsega kriv! Kaj misliš, da te ne poznam! Skril si mi čevelj, potem si mi ga pa zopet podtaknil, osel! To mi boš še drago plačal!

— Jaz? — je zarohnel Svetlič. — Ljudje božji, v njegovi glavi ni vse v redu! Paziti morate nanj. Mar nisem imel ves čas ur, tu sem se pa izprehajal po sobi daleč od mize in njegovih čevljev. Vsi ste me videli, da nisem niti za trenutek stopil tja. Gotovo je sam skril čevelj, da bi nas mogel zmerjati.

Tedaj so vsi navalili na Slepčeviča. Siromak se je branil, prepiral, zardeval in potil, pa mu vse to ni nič pomagalo. Končno je osramočen odšel domov in snoval sam pri sebi kruto osveto.

Svetlič je stanoval blizu Kodriča in tako sta odšla domov skupaj. Med potjo sta se smejala, ko sta govorila o dogodku s čevljem.

— Pazi dobro, — je dejal Kodrič, — kruto se ti bo osvetil, ko se ti niti sanjalo ne bo.

— Ne verjamem, — je odgovoril Svetlič, — ker nihče ne more trditi, da sem mogel storiti to jaz z drugega konca mize. To uvideva tudi sam. Tebe pa nihče niti osumil ni, ker si sedel mirno in nedolžno kraj čevlja in beležil nekaj v notez. Komu bi torej prišlo na misel, da sem te jaz nagovoril, da začni pod mizo potiskati njegov čevelj, dokler bi ga jaz ne dosegel z nogo in skril? To je za njegove možgane preveč zamotano.

Vendar so pa Slepčevičevi možgani našli pravo nit. Ali so mu pri tem pomagale višje sile ali spiritistična raziskovanja, tega ne vemo, vsekakor je pa zasnoval kruto osveto. Vprašali bomo, kakšna je ta osveta in jutri vam to povemo.

# Priprave za „Dan matere in otroka“

## Skrb Režima za zaščito materinstva

Visoki komisar je nedavno ustanovil in podredil svojemu neposrednemu nadzoru Pokrajinsko zvezo za zaščito materinstva in dece, ki bo v širokem obsegu izvrševala ukrepe Režima v zaščito zdravja plemena. Posebna naloga Zveze bo v tem, da bo nudila svojo dobrotvorno pomoč materi in otroku z ustanovitvijo obednic za noseče in doječe matere, ki so v potrebi zaradi svoje siromaščine, z ustanavljanjem materinskih in dečjih posvetovalnic, kjer bodo matere dobivale primerno podporo za dobo rasti deteta, stalno pod nadzorstvom otroških zdravnikov.

Ta pomožna akcija, ki se zaveda važnosti plemena in ki je izmed najvažnejših ukrepov demografske politike Fašizma, obsega cel kompleks ukrepov od ustanovitve dispenzarjev za mleko, za moko in za druga živila, ustanovitev zavetišč ter vzgajališč za nezakonske in nepriznane novorojenčke do ustanovitve zavetišč za doječe matere in otroke sploh ter do dovoljevanja podpor nosečim in doječim materam, ki ne morejo posečati obednic. Razdeljevale se bodo tudi nagrade za priznanje nezakonskih otrok, delila se bo podpora in zaščita otrokom, fizično ali duševno nenormalnim, slepim, gluhonemim, pomanjkljivo vzgojenim itd.

Tipična manifestacija, v kateri se bo očitoval ves ta kompleks uredb ne s simboličnimi ceremonijami, marveč s konkretno dejansko podporo, bo dan matere in deteta, ki se bo v Ljubljanski pokrajini drugič praznoval 24. decembra. Po naročilih Eksc Visokega komisarja je Pokrajinska zveza za zaščito materinstva in dece v nedavni okrožnici objavila potrebna navodila za proslavo tega dne, ki bo kakor lansko leto poverjena okrajnim glavarstvom, razen v mestih, kjer je organizacijo prevzela sama Zveza. Slavnostna prireditev, ki se bo razvijala v znamenju intimne zbranosti, bo obeležena z razdelitvijo denarnih nagrad mnogoštevilnim družinam ter siromašnim materam, ki so pridno posečale posvetovalnice Zdravstvenega doma z namenom zboljšati zdravstveno vzgojo naraščaja. Razsodišče za to bodo tvorili zdravstveni organi, ki bodo odločili, katera mati je najbolj zaslužna v pogledu skrbnosti, požrtvovalnosti in samozatajevanja. Razen tega se bodo delile opreme za otroke, rojene v tekočem letu, ter obleke za deco od 1. do 6. leta, ki je posebno potrebna. Družine naše pokrajine, ki smatrajo, da imajo pogoje, potegovati se za nagrade, so vabljene, da se obrnejo na okrajna glavarstva odnosno na Pokrajinsko zvezo za zaščito materinstva in dece v Ljubljani, Puccinijeva ulica št. 9-I. nadstropje.

# DNEVNE VESTI

**16-letni avantgardist padel na ruskem bojišču.** Na bojišču ob Donu je žrtvoval svoje mlado življenje 16letni avantgardist Josip Nicola iz okolice Cunea. Pokojni je bil menda najmlajši italijanski vojak, ki je bil na lastno prošnjo uvrščen v sestav bataljonov »M«. Boril se je zelo hrabro, dokler ni padel smrtno zadet od sovražnikove svinčenke. In še v zadnjih izdihljajih je izpodbujal svoje tovariše k borbi. Sledil je svetlemu primeru svojega očeta, ki je bil padel na afriškem bojišču.

**— Iz rimske diplomacije.** Kulturni ataše pri madžarskem poslaništvu v Rimu dr. Anton Pall je zapustil te dni Rim, da prevzame važno funkcijo v madžarskem zunanjem ministrstvu. Ves čas svojega delovanja v Rimu se je dr. Pall vneto zavzemal za čim tesnejše italijansko-madžarsko sodelovanje.

**— Napoljska umetniška nagrada za 1943.** Na pobudo Zveze profesionistov ter umetnikov glede ustanovitve posebne neapeljske nagrade za lepe umetnosti, je sklical neapeljski prefekt Albini poseben sestanek, na katerem so sklenili ustanoviti posebno neapeljsko umetniško nagrado, ki je bodo deležni najboljši slikarji, kiparji ter književniki. Nagrada bo prvič podeljena v letu 1943. Glede najlepše plastične umetnine niso postavljeni nobeni pogoji. Glede slikarstva predvideva zadevni natečaj umetnostno obdelavo pokrajinskega motiva, glede književnosti pa književno obdelavo primernega zgodovinskega momenta ob Sredozemlju.

**— Povečanje italijansko madžarske trgovinske bilance.** Madžarski minister industrije ter trgovine Varga je v svojem govoru omenil tudi trgovinske odnose z inozemstvom. Poudaril je zlasti živahne trgovinske odnošaje z Italijo ter poudaril, da se je italijansko madžarska trgovinska bilanca v l. 1942 napram 1941 nenavadno dvignila. To je posebno ugodno znamenje za razvoj madžarskega gospodarstva, ki se izpopolnjuje z izmenjavo italijanskega blaga. Te dni je določila v Budimpešti posebna mešana madžarsko italijanska komisija obseg izmenjave blaga med obema državama v l. 1942-43. Dogovor, ki vsebuje tudi sporazum glede cen, bo imel nedvomno blagodejne posledice glede nadaljnjega razvoja italijansko madžarske blagovne izmenjave.

**— Kako je 12 leten deček ugnal kolesarskega tatu.** V drevoredu Premuda v Milanu je bilo zelo živahno. Sredi vrvenja je postala množica pozorna na klice malega dečka: »Primite tatu«. Deček, 12 letni Mario Alberici, je tekel za nekim kolesarjem, ki je kazal nervoznost in nemir. Ljudje so stekli skupaj, mali Alberici se ni upehal. Nazadnje je le dohitel kolesarja in se zagnal s toliko silo v kolesarja, da ga je prevrnil. Kolesar je navalil na Albericija, da se nad njim maščuje. Toda predno se je kolesar zavedel, se je deček že zaletel z glavo v njegov trebuh in zamahnil s takšno silo, po kolesarjevem boku, da je slednji omahnil na tla. Medtem pa so se že približali mimoidoči, ki so sumljivega kolesarja prijeli ter ga odvedli na policijo. Tukaj so ugotovili, da gre za 42 letnega trgovca z vini Josipa Spallicccija iz Neaplja. Mož se je izgovarjal, češ da je hotel samo poizkusiti vožnjo s tujim kolesom. Pozneje pa se je udal, sledila je aretacija. Pogumni Mario Alberici pa je bil deležen prisrčne pohvale, toplega priznanja za hrabro, plemenito ravnanje.

**— Goethejev teden v Lipskem.** Po prizadevanju rektorja lipske univerze je organizirala Goethejeva družba v Lipskem poseben Goethejev teden, ki bo še v teku letošnjega novembra. Za to priliko pripravlja lipska vseučiliška knjižnica posebno knjižno, spominsko razstavo pod geslom in naslovom »Goethe v umetniškem tisku dvajsetega stoletja«.

**— Iskanje ležišč premoga.** Da se da iskanju premogovnih ležišč čim večji podnet, je bilo v smislu poročila agencije »Agit« določeno, da izgubijo dovoljenja, ki se nanašajo na iskanje navedenih ležišč v področjih, kjer imejitelji dovoljenja sploh niso pričeli z delom ali pa je bila njihova delavnost preneznatna, svojo veljavnost ter bodo po korporacijskem ministru prenešena prvenstveno na Italijansko premogovno družbo A. L. I. s sedežem v Rimu.

**— Izpopolnjevanje dalmazijskega cestnega omrežja.** Poseben dalmazijski dopolnilni vestnik agencije »Agit« poroča: Navzlic vojnim prilikam se nadaljuje v vseh dalmazijskih pokrajinah sestavno urejevanje cestnega omrežja. Vzdolž vse Dalmazije, ki je prava prometna spojna žila med zapadom in vzhodom, se raztezajo novi cestni trakovi. Stare in preje komaj uporabne ceste se odlikujejo sedaj po svoji obsežnosti in trpežnosti, primerno urejene za pomembne zvezne naloge med pristanišči in zaledjem ter med raznimi središči, ki so posejana med zaledjem in pristanišči. Tako je bilo po poročilu agencije »Agit« zaposlenih v zadnje mčasu pri teh cestnih delih nad 2000 delavcev s 23.000 delovnimi dnevi.

**— Razmah zadružništva v Dalmaciji.** Kakor poroča agencija »Agit«, je sprožila dalmazijska vladna uprava pobudo za vzporejeno akcijo, katere namen je zediniti v enem ali več osrednjih organih posamezne krajevne zadružne organizacije pod okriljem dalmazijskega zadružnega zavoda. V okviru teh zasnutkov je omenitj ustanovitev zadružnega konzorcija poljedelskih ter ribiških zadrug v Dalmaciji. Namen tega konzrcija je, podpreti na gospodarskem in trgovinskem torišču organizacijo zadružnega gzavoda. Dealvnost omenjenega konzorcija je bila na poljedelskem in ribiškem področju od vsega začetka zelo intenzivna, kar je bilo tudi potrebno spričo številnih nalog, ki jih je bilo treba izvršiti glede preskrbe in razdelitve pridelkov ter predmetov, potrebnih za obdelavo polja in za ribštvo. Lep razvoj novega, pospešenega zadružnega gibanja v Dalmaciji lahko povzemamo tudi ob tem, da ima zadružni konzorcij poljedelskih in ribiških zadrug v Dalmaciji svoje podružnice v Cattaru, Sebenicu in Zari, razen tega tudi devet agencij.

**— Potresne sunke** so beležile predvčerajšnjim ob 19.20 v Bukarešti tamošnje potresomerne naprave. Seizmografske priprave so točno pokazale, da je potresno središče oddaljeno okoli osemsto km v južni smeri. Okoli 19.25 so drugič beležile naprave potresne sunke z nekoliko bolj oddaljenim središčem.

**— Druga potujoča razstava fašizma v Firenzah.** V navzočnosti predstavnikov stranke in oblastev je bila otvorjena v Firenci druga potujoča razstava fašizma. Na razstavi se kažejo uspehi, ki jih je dosegla fašistična vlada v prid Italiji. Razstava bo prenešena v druga večja italijanska mesta.

**— V obednici je rodila devetega sina.** Iz Rima poročajo: V materinskem in dečjem domu v Rimu je Amelija Massilli pravkar zavžila svoje kosilo v skupni obednici, ko je začutila hude porodne bolečine. Navzočne ženske so jo brž obstopile, da bi ji pomagale. Neka jminut zatem je Massillijeva rodila svojega devetega sina. Mati in sinko sta zdrava.

*** Vodnikova pratika 1943.** bo prinesla poleg koledarske vsebine s prikupnimi Gasparijevimi podobicami svetnikov obilo zanimivih in poučnih člankov. Med sotrudniki so znana imena: Božidar Borko, dr. I. C. Oblak, Fr. Govekar, dr. Oskar Reya, Boris Orel, dr. Anton Debeljak, Miroslav Ambrožič, Ivan Albreht dr. Anton Urbanc, Andrej Škulj, dr. Mario Foerster, Leopold Paljk, dr. Fr. Ogrin, Rudolf Dostal, Dragotin Gregorc in dr. Letošnje Vodnikove knjige izidejo o Miklavžu. Člani pohitite s prijavljanjem! Prijavite se lahko v pisarni Vodnikove družbe Puccinijeva 5 (poslopje Narodne tiskarne), v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova ul. 3, v knjigarni Učiteljske tiskarne, Frančiškanska 6, in v Šentjakobski knjižnici na Kongresnem trgu.

**— Finska počastitev padlih plemičev.** Dnevnik »Uusi Suomi« objavlja toplo pisan članek, ki je posvečen junaški smrti obeh bratov plemičev P. Marescotija in Konstantina Ruspolija, ki sta junaško padla na egiptskem bojišču na čelu svojih oddelkov. Oba pripadata slavni rimski družini. Prvi je imel 50 let, drugi 52. Oba sta bila prostovoljca. Njuna mlajša brata sužita pri letalstvu.

**— Živi mrtvec.** Redko naključje se je pripetilo v zvezi z brzojavnim sporočilom podžupanu Ivanu Mossottiju iz Carpignana Sesie pri Novari, da je postal njegov sin žrtev prometne nesreče. Globoko užaloščeni svojci so brž poslali pokojnikovega sina v navedeno mesto v Siciliji, da bi uredil vse potrebno glede prevoza pokojnikovega trupla v domačo župnijo ter glede pokopa v družinski grobnici v Carpignanu. oda Tstric je imel nenavaden doživljaj. Menil je, da bo videl mrtvega nečaka, pa je srečal nečaka, ki je bil živ in zdrav ko riba. Seveda je hitro obvestil Mossottija in njegovo ženo, da je njun sin živ in zdrav. Kmalu se je pojasnil vzrok zmotne brzojavke. Oseba, ki je prepoznala mrtveca na cesti, ki ga je bil povozil neki avto, se je namreč pri identifikaciji zmotila. In na tej zmoti je slonelo odposlano sporočilo. Carpignanski podžupan in njegova žena sta sedaj lahko zadovoljna, saj bo njun sin po starem reklu, da doživijo visoka leta tisti, ki jim je bila objavljena preuranjena smrt, učakal nedvomno še visoko, častitljivo starost.

*** Opozorilo kmetovalcem.** Vsi oni kmetovalci, ki bodo potrebovali propustnice — lasciapassare — za prehod preko kontrolne črte zaradi dela na polju in v gozdu tudi v zimskem času po 1. decembru t. l., naj se do 25. t. m. v času od 9. do 12. ure zglase v tajništvu Združenja kmetovalcev zaradi sestave novih seznamov. S seboj naj prinesejo stare propustnice. — Poudarjamo, da po zgoraj določenem roku prijav ne bomo sprejemali. — Združenje kmetovalcev Ljubljanske pokrajine.


LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

**Predstave ob delavnikih v kinu Matici in Unionu: ob ½16. in ½18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., ½14., ½16. in ½18. uri!**

**KINO MATICA** TELEF. 22-41

Tragična ljubezen ruske velikašinje... Intrige na carskem dvoru...

**Fedora**

Luisa Ferida, Amedeo Nazzari, Osvaldo Valenti

**KINO UNION** TELEF. 22-21

Težka odločitev veseljaškega vdovca za nov zakon

**GLAS VESTI**

V gl. vlogah: Renzo Ricci, Luisella Beghi, Mariella Lotti in dr.

**KINO SLOGA** TELEF. 27-30

Film dramatičnih motivov je

**Pot vrnitve**

v glavni vlogi zopet Gyula Csortos, poznan iz filma »etnica«, Klari Tolnay in Maria Mezey


— **Nesreče.** Naslednjih 5 ponesrečencev je bilo včeraj sprejetih v ljubljansko bolnišnico: Anton Peterlin, 14-letni dijak iz Ljubljane, si je pri padcu na stopnicah zlomil levico. — Marinka Dobrin, 10-letna hči poštnega uslužbenca iz Ljubljane, si je pri padcu zvila levico. — Ivan Bartol, 64-letni mehanik iz Ljubljane, si je pri padcu zlomil levico. — Valentin Mizerit, 70-letni upokojeni železničar iz Ljubljane, je prišel pod voz na Poljanski cesti in je dobil poškodbe rane. — Marijan Sotlar, 8-letni sin sluge iz Ljubljane, se je ranil na levici.

# IZ LJUBLJANE

—lj **Slovo od Filipa Omladiča.** Včeraj ob 16. se je na žalah zbrala množica znancev in prijateljev pokojnega Filipa Omladiča ter njegove nesrečne družine, da se zadnjič poslovi od njega in ga spremi na zadnji poti. Ko smo ga pokropili v kapelici, so ga pogrebci prenesli pod baldahin pred mrtvašnico in viški župnik je blagoslovil krsto. Zvrstil se je dolg sprevod. Izkazalo se je, kako so znali ceniti pokojnika številni znanci ter da zelo čustvujejo z nesrečno vdovo. Pogreba so se udeležili skoraj vsi poklicni tovariši pokojnega novinarja in zastopana je bila častno novinarska organizacija s predsednikom Aleksandrom Železnikarjem na čelu. V sprevodu so bili tudi naši najstarejši novinarji. Pri odprtem grobu smo se poslovili nemo od dragega pokojnika, zato je pa bilo slovo tem bolj ganljivo, ko so zabobnele na krsto grude hladne zemlje.

—lj **Razdeljevanje kuriva za kurjavo.** V zadnjih dneh se je pričelo z razdeljevanjem kuriva za kurjavo na podlagi nakazil od strani Pokrajinskega korporacijskega sveta. Ta nakazila so bila izvršena glede na trenutno razpoložljive in na bodoče verjetne količine premoga in drv v pokrajini. Opozarjajo se vsi konsumenti, da naj smotrno trošijo količine kuriva, ki so jim nakazane, tako da se ne bodo v sledečih mesecih, ko bo nastopil hujši mraz, znašli brez kuriva, **kajti nikomur v nobenem primeru in iz nobenega razloga** ne bodo nakazane dopolnilne količine, temveč nasprotno se lahko primeri, da se bodo morale vsled nepredvidenih vzrokov skrčiti že nakazane količine.

—lj **Tudi davi zemlja pobeljena.** Včeraj zjutraj je bila zemlja pobeljena s snegom, davi pa z močno slano. Pretekla noč je bila jasna. Že snoči je bilo precej hladno, zato smo pričakovali, da bo ponoči zmrzovalo. Davi je bila zemlja res precej močno zmrznjena in na manjših vodah se je strdil tudi že tanek led. Pihala je precej močna burja, zato davi ni bilo megle. Solnce smo videli že čim je izšlo. Začel se je eden najlepših dnevov pozne jeseni. Že dopoldne je solnce prijetno grelo in pričakovati smemo, da bo popoldne toplo, kljub burji.

—lj **Svojcem internirancev in vojnih ujetnikov.** Mestni urad za popis vojnih ujetnikov in internirancev v kresiji, soba 44, vhod z Lingarjeve ulice 1, prosi svojce prijavljenih internirancev in vojnih ujetnikov, ki so se prijavili za podporo pri mestnem socialno političnem uradu, naj takoj sporoče povratek interniranca iz internacije ali vojnega ujetnika z ujetništva prav tako pa tudi vse druge morebitne spremembe.

—lj **Na drugem finfoničnem koncertu** letošnje sezone bo izvajal sinfonični orkester med drugim tudi sinfonično pesnitev iz čeških logov in gajev. Slavni Friderik Smetana je napisal znameniti ciklus sinfoničnih pesmi pod imenom »Ma vlast«. V šestih sinfoničnih pesnitvah opisuje na nedosežno lep način svojo domovino. Iz čeških logov in gajev je najlepši opis češke zemlje in življenja češkega naroda. Tako celotni ciklus »Moja domovina«, kakor tudi posamezni njegovi deli so bili v zadnjih 20 letih že ponovno izvajani na naših sinfoničnih koncertih, vedno sprejeti z velikim navdušenjem. Poleg Smetane sta na sporedu še Beethoven in Cherubini. Koncert bo v ponedeljek, dne 23. t. m. točno ob 18. uri v veliki unionski dvorani. Izvajal ga bo sinfonični orkester pod vodstvom D. M. Šijanca. Vstopnice so v predprodaji v knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Našel se je** rdeč otroški sandalček. Dobi se v cvetličarni Korsika - pasaža.

**EINSTEINOVA TEORIJA.**

— Milostiva, ali poznate Einsteinovo teorijo?

— Počakajte malo... Neko Emsteinovo poznam, toda nji je ime Sara.

**OPTIMIZEM.**

— Koliko ste stari, gospa?
— Pet in petdeset let.
— Omoženi?
— Ne, še ne.

**MALI MODRIJAN.**

— Očka, zakaj sije sonce podnevi, ko je itak svetlo? Zakaj ne sije raje ponoči?

**DOBRI OTROCI.**

— Zakaj ste pa tako mirni, otroci?
— Očka je zadremal.
— Glej, glej, kako dobri ste. Kako pazite, da bi ga ne zbudili.
— Čakamo, da mu dotli cigareta do prstov.


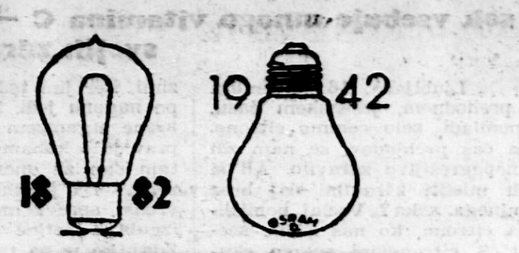


O cudezu Osram zarnice

**Del prodigio della Lampada Osram**

Sembra oggi una cosa semplice avere a disposizione la lampada OSRAM, sicura dispensatrice di luce ottima ed abbondante. Ma quale somma di indagini scientifiche e di lavoro creativo hanno dovuto compiere i laboratori specializzati della Osram per raggiungere l'odierna perfezione! Perfezione che si compendia nelle parole

LAMPADE OSRAM-D molta luce e poco consumo

**Danes se nam zdi naravno, da imamo na razpolago OSRAM žarnico, sigurno razširjevalko odlične in zadostne luči. Toda koliko znanstvenih naporov in ustvarjalnega dela so morali vložiti posebni laboratoriji pri OSRAM-u, da je žarnice dosegle današnjo popolnost. Popolnost, ki jo moremo na kratko izrazili z besedami**

**OSRAM-D ŽARNICE**

**mnogo svetlobe in majhna poraba**


## Vodenje registra prejemov in oddaj racioniranega tekstilnega blaga

Pokrajinski svet korporacij v Ljubljani je izdal okrožnico s pojasnili glede vodenja registra prejemkov in oddaj za proizvajalce, grosiste, agente in zastopnike z zalogami, uvoznike in izvoznike, ki ne prodajajo občinstvu.

**Obrati, ki so obvezani voditi register prejemkov in oddaj.** Ta register morajo voditi vsi proizvajalci (industrijci in obrtniki, ki ne prodajajo občinstvu), grosisti, ki so pooblaščeni za prosto nabavljanje, grosisti židovskega pokolenja in konfekcionisti (industrijci in obrtniki), ki ne prodajajo neposredno občinstvu, tudi če predelujejo blago za lastni račun, zastopniki in agenti z zalogami ter uvozniki in izvozniki, ki proizvajajo ali konfekcionirajo naslednje predmete odnosno z njimi trgujejo: obutev tekstilni izdelki, oblačilni predmeti, kovčegi in racionirane torbice iz kože ali usnja. Obrati z več sedeži podružnicami, pomožnimi prodajalnami, skladišči, delavnicami itd. morajo voditi register prejema in oddaj pri vsaki obratni edinici posebej.

**Blago, ki se mora registrirati.** Predmeti vpisa so vse spremembe dejanskih prejemov in oddaj tipiziranih in netipiziranih tekstilnih izdelkov, oblačilnih predmetov, obutve, kovčegov in racioniranih torbic. Registracija se mora izvršiti, če gre za končne izdelke (ki se morajo izročiti potrošnji, ne da bi bila potrebna nadaljnja obdelava), kakor so predmeti, ki so navedeni v tabeli A. s seznami točk. Registrirati pa se morajo tudi surova preja in surove tkanine, če se to blago izvozi ali odda grosistu ali konfekcionistu (brez neposrednje prodaje občinstvu), ki mora voditi posebno polo za vsak tip surovine in mora navesti efektivno količino surovine, pri čemer se uporabljajo kot osnova one točke, ki so določene za končni izdelek iz te surovine z najvišjim številom točk.

**Čas vpisa.** Registracija se mora izvršiti glede na trenutek dejanskega prejema ali dejanske oddaje blaga iz sedeža ali skladišča, in sicer najkasneje v petih dneh z datumom dejansko izvršenega prometa.

**Vrstni red registracije.** Registracija se mora izvršiti v ustreznih polah prejema in oddaj strogo kronološko in ne sme biti napopisanih mest. V primeru potrebnih popravkov se mora črtati vpis tako, da ostane viden orignalni vpis. Nad črtami pa se vpiše popravek z datumom izvršenega popravka. Če je treba vpisati spremembe, ki se tičejo količine in enot točk, se mora ob strani prečrtanega prav tako vpisati datum poravka.

**Prodaja blaga v svrho dovršitve.** Za blago, ki se pošlje drugi tvrdki zaradi dokončne izdelave ali predelave na lastni račun (barvarne, belilnice tiskarne itd. so oproščene vodenja registra) ne vpiše tvrdka, ki pošilja to blago, izročitve v register (z izjemo proizvajalcev glede surovin), marveč vpše predmet v posebno knjigo blaga, ki se nahaja v predelavi za lastni račun. Analogno se postopa pri prevzemu izročenega blaga, pri čemer je v register vpisati le morebitne razlike količine ali točk, kolikor se je to spremenilo z dovršitvijo ali predelavo. Če ima predelava za posledico spremembo klasifikacije dovršenega izdelka, se mora celotna količina izpisati iz pole prejema, kamor je blago prej spadalo po klasifikaciji, in vpisati v polo, kamor spada po izvršeni predelavi.

Konfekcionar, ki izroči tkanino lastni delavnici v izdelavo, mora izročeno blago izpisati iz pole prejema tkanin in nato vpisati konfekcijo v polo prejema konfekcije. Če pa izvrši konfekcijo na njegov račun drug konfekcionar, mora lastnik izročeno tkanino izpisati s pripombo, da je bilo blago izročeno v predelavo za njegov račun. Konfekcionar na lastni račun izvrši vpis prejema in oddaje tkanine in konfekcije s pripombo, da gre za predelavo za lastni račun. Ob zopetni vročitvi konfekcioniranega izdelka pa vpiše izdelek v register prejemkov.

**Izročitev blaga drugi tvrdki.** V primeru izročitve blaga med tvrdkami, ki ne prodajajo občinstvu, mora vsak vpis oddaje pri eni tvrdki točno ustrezati vpisu prejema v drugi tvrdki. Pri izročitvi blaga tvrdki, ki ni obvezana voditi register (detajlist, potrošnik itd.) je opravičiti izročitev z navedbo dotičnega nakupnega in prevzemnega bona, ki ga mora prodajalec prevzeti in hraniti.

# GLEDALIŠČE

**DRAMA**

Sreda, 18. novembra: ob 16.30: **Deseti brat.** Red B
Četrtek, 19. novembra: ob 16.30: **Gradbenik Solnes.** Red Četrtek
Petek, 20. novembra: ob 15.: **Kralj na Betajnovi.** Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol
Sobota, 21. novembra: ob 16.: **Oče nač.** Izven

**Jurčič-Golia: »Deseti brat«.** Dramatizacija romana v 16 slikah. Osebe: Benjamin — Bratina, graščakinja — Gabrijelčičeva, Manica — Levarjeva, Dolec — Lipah, Piškav — Pečak, Marijan — Verdonik, Martine Spak — Milan Skrbinšek, Kvas — Drenovec, Krjavelj — Cesar, Matevžek — Košič, Miha — Potokar, Dražar — Raztresen, Krivec — Plut, Krivčevka — Pol. Juvanova, Francka — Sancinova, Obrščak — P. Kovič, stari kmet — Gorinšek, kmet — Brezigar, dekle — J. Boltarjeva, sodnik — Nakrst, dve kmetici — Starčeva in Gorinškova, lektorica — Kraljeva. Režiser: prof. O. Šest, scenograf: ing. E. Franz.

**OPERA**

Sreda, 18. novembra: ob 16.: **Gasparone.** Red Sreda
Četrtek 19. novembra: ob 16.: **Don Pasquale.** Red A
Petek, 20. novembra: zaprto (generalka)
Sobota, 21. novembra: ob 16.: **Slepa miš.** Opereta. Krstna predstava. Red Premierski

*

**K. Millöcker: »Gasparone«.** Opereta v treh dejanjih. Osebe: guverner — Anžlovar, grofica Carlotta — Ivančičeva, župan Nasone — Zupan, Sindulfo, njegov sin — Rus, Erminio — Sladoljev, Benozzo, krčmar — M. Sancin, Sora, spletična — Barbičeva Massaccio — B. Sancin, Luigi — Pianecki, Tanio — Marenk, častnik — Jelnikar, sluga — Simončič. Dirigent in zborovodja: R. Simoniti, režiser in koreograf: ing. P. Golovin. Solo plešejo: Bravničárjeva, Japljeva, Kürbos in Pogačar.

**Krstna predstava izvirne domače operete** bo v soboto 21. t. m. Avtor in komponist je O. J. Dobeic. Delo ima naslov: »Slepa miš«. V operetni nastopajo: Marička Majaroničkova — Mlejnikova, Špelca — Poličeva, Molly — Barbičeva, Matiček Mlinar — M. Sancin, Miha Korenina — Zupan, Mister Lister — Anžlovar, Tresorep — Pianecki, Robert, zamorec — Marenk, župan — Sekula, županja — Skeletova, Strniša — Košič, Miha — Potokar, Dražar — Raztresen, Krivec — Plut, Krivčevka — Pol. Juvanova, Francka — Sancinova, Obrščak — P. Kovič, stari kmet — Gorinšek, kmet — Brezigar, dekle — J. Boltarjeva, sodnik — Nakrst, dve kmetici — Starčeva in Gorinškova, lektorica — Kraljeva. Režiser: prof. O. Šest, scenograf: ing. E. Franz.

**NEPOBOLJŠLJIVA.**

— Zakaj neki mi odgovarjaš na vsa vprašanja z novimi vprašanji?
— Kaj res delam to?

**ŠE JE ČAS.**

— Mamica, kdaj je moj god?
— Čez dva meseca, sinko.
— O, potem je pa še čas, da začnem biti ubogljiv.


# Mali oglasi

**ČRNO REDKEV** kg Lir 1.— nudi Sever & Komp., Ljubljana.

**POHIŠTVO** po naročilu in vse vrste stolov izdelujem. Politiram oprave in izvršujem vsa popravila najceneje. — Josip Zorman, Ljubljana, Breg 14.

**GOSPODJE POZOR!** Kloburarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra

**INSERIRAJ**

**Tulipane** in krokuse sadimo že sedaj na prosto ali v lončke. Nudimo originalne holandske — SEVER & KOMP., LJUBLJANA

# Eno najboljših zdravil — citrona

## Citronin sok vsebuje mnogo vitamina C — Citrona ni zaman že dolgo na glasu zaradi svojih zdravilnih lastnosti

Ljubljana, 16. novembra

Posebno v prehodnem, jesenskem času, kakor tudi spomladi, zelo cenimo citrone. Ko se začenja čas prehladov, se nam zdi citronin sok nepogrešljivo zdravilo. Ali si moramo sploh misliti zdravilni čaj brez dodatka citroninega soka? Vselej pomislimo najprej na citrono, ko nas začne ščegetati v grlu. S citronovim sokom skušamo pregnati angino in nahod, z njim se zdravimo med infuenco in vselej, ko upamo, da bo čaj z znojenjem še kaj pomagal. Pogosto smo tudi sicer razočarani, ker hudega nahoda ne moremo pregnati in ker bolečine v grlu ne minejo, čeprav použijemo celo citrono. Kljub vsemu pa ni le ljudske vera, da je citrona zdravilna. Strokovnjaki nam vedo povedati, da citrona vsebuje mnogo vitamina C. Zato se bomo danes malo pomenili o tem.

### Vitamina C mnogo v rastlinah

Vitamina C je mnogo tudi v drugih rastlinah in sadju, ne le v citronah. Vendar ga je v citronah najbrž največ. Znano je, da ga vsebuje precej tudi sveža zelenjava. Toda naglasiti je treba, da mora biti zelenjava sveža. Zato pa ima citrona pozimi, ko pogrešamo sveže zelenjave, tem večjo vrednost in jo tem bolj cenimo. Vse leto je bil živilski trg dobro založen s sladko papriko in paprika tekmuje s citrono po količini vitamina C. Paprika pa mora biti zelena, ne posušena in rdeča. Ob neki priliki smo letos tudi opozarjali, da vsebuje mnogo vitamina C tudi črni ribez (beli ga baje ne vsebuje, ali ne vsaj toliko). Manj znano je menda med meščani, da vsebuje mnogo vitamina C tudi šipek. Uporabljali so ga že v srednjem veku proti krvavenju dlesen.

### Če vas bole zobje...

Mnogi trpimo zaradi slabega zobovja. Kogar niso še nikdar boleli zobje, še ne ve, kaj je najhujše na svetu. Srečni so tisti, ki se jim ni treba nikdar zateči k zobozdravniku in ki lahko krepko ugriznejo v trdo jabolko. Človek z zdravim zobovjem laže kroti svoje živce. Če ti pa neprestano vrta v čeljusti, te trga, kakor pravimo, da drhtiš pred najmanjšim prepihom in se bojiš odkriti, če zjutraj vstajaš utrujen, ker ti je ponoči brenkalo po živcih in si vedno čemeren, da se ti ne ljubi niti odpreti ust — bi dal vse, da bi bil zopet prerojen, brez zobnih bolečin, da bi lahko z užitkom grizel skorjico kruha. Mnogi se zobozdravnika boje ali se pa tudi zavedajo, da jim zdravnik ne more zanesljivo pomagati s samim izdiranjem škrbin. Sleherni želi, da bi ohranil čim dalje svoje zobovje, da bi preprečil vzroke obolevanja. Samo vrtanje in plombe ne pomagajo vedno. Včasih pa tudi škoduje umivanje s slabimi zobnimi kremami in prški. Pogosto se bolezen razvije tako, da te ne bole le zobje, temveč vsa dlesen in vsa glava, kakor pravimo. Ko ješ, se ne smeš niti dotakniti dlesni, kaj šele, da bi pritisnil z zobmi. Kaj bi človek dal za učinkovito in ceneno zdravilo! Vendar je eno najboljših zdravil, da si ohranite zobovje dolgo zdravo ter da si utrdite dlesen in zobnice — citrona. Mnogi to že vedo, marsikdo pa uporablja raje razna kemična sredstva — a mora pogosto obiskovati tudi zdravnika. Tako preprosto in poceni je, da si zjutraj odgrneš zobovje s koščkom citrone. Kmalu boš opazil, da se je dlesen utrdila, da več ne krvavi. Bolečine bodo sčasom prenehale. Vsaj jedel boš laže in spal tudi mnogo bolje. Citrona dela prave čudeže. Seveda pa zobje, ki si jih že izgubil, ne morejo več zrasti, najsi še tako drgneš čeljust s citrono.

### Živila, ki vsebujejo vitamin C

Citrona je tako zdravilna, ker vitamin C preprečuje obolenje dlesni. Razen citrone nudijo organizmu mnogo vitamina C še razna živila, ki bi jih morali zato ceniti. Tudi v kumarah je precej vitamina C, v glavnati salati prav tako, in v špinači, toda v surovi. V kuhani špinači je vitamin uničen. Zaradi vitamina C moramo ceniti tudi paradižnike, belo zelje, čebulo, ohrovt in celo krompir. Priporočati bi bilo treba uživanje surovega kislega zelja. Nekateri se pogosto sklicujejo na zdravilnost kislega zelja, a pozabijo povedati, da je zelo zdravilno le surovo zelje. Kuhano zelje izgubi mnogo na svoji vrednosti. Zato bi naj gospodinje pripravljale salato iz surovega kislega zelja. Ta jed je okusna in se prileže prav tako kakor prikuha. Surovo kislo zelje vsebuje mnogo vitamina C. Vsaj včasih bi morali pozimi uživati kislo zelje. Kmetje jedo surovo kislo zelje pogosto pozimi, ker jim tedaj najbolj »diši«. Izbirajo po nagonu jedi, ki vsebujejo vitamine, kakršne organizem sicer pozimi pogreša. Čeprav je lo kuhano kislo zelje pogosto, tu in tam dan za dnem, si požele še surovega zelja. Da je kuhano zelje mnogo manj vredio, sprevidimo po tem, da pri kuhanju izgubi 4 petine ali celo več vitamina C. Zdaj, ko je na trgu mnogo cvetače, je treba gospodinje opozoriti tudi, da vsebuje vitamin C. Precej vitamina, ne le v listih, je tudi v kocenu in peclju ohrovta in zelja. — Zelo potrebno bi bilo, da bi se kuharice naučile, kako je treba ravnati s posameznimi živili, ki vsebujejo vitamine, ne le, da bi vedele, katera živila so bogata na vitaminih. Zelenjavo, ki jo navalno kuhajo, bi naj le parile. Zelenjava izgubi malo vitamina C, čeprav je parimo pol ure. Če jo pa kuhamo tako dolgo se uniči približno 60% vitamina. Vsa živila ne izgube enako vitamina C. Kakor rečeno, ga kislo zelje izgubi skoraj vsega, a v paraližni omaki ostane ohranjen domala ves. Ohrovt ga izgubi okrog 90%. Vitamin C ni občutljiv le za vročino, temveč tudi za kisik.

### V vreli zelenjavi vitamin C izgine

Vedeti pa moramo tudi, da ovela zelenjava izgubi sčasom mnogo vitamina C, če ne celo vsega. Dognali so, da je obstoj vitamina C v zvezi z življenjskim procesom rastlin: dokler rastlina živi, »živi« v nji tudi vitamina C. Ko pa zelenjavo porežemo ter pospravimo, je življenje ustavljeno in vitamin sčasom izgine, kakor da preide z življenjem vred iz rastline. Prav v tem je največja napaka sušenja zelenjave. Posušena zelenjava izgubi vitamin C ter je zaradi tega mnogo manj vredna. To bi morale vedeti gospodinje, da bi skušale nadomestiti pomanjkanje vitamina v zimski hrani s takšnimi živili, ki vsebujejo še obilje vitaminov. Zato naj primerno upoštevajo citronin sok in oranže. Precej vitamina C vsebuje tudi krompir. Prav temu nekateri pripisujejo, da ostanejo kmetje pozimi zdravi, ker se hranijo s krompirjem. Kmetje uživajo pozimi še mnogo manj zelenjave kakor meščani, ker se navadno ne pečajo s pridelovanjem povrtnine in je ne vzimujejo. Rekli smo pa, da rastline sčasom izgube vitamin, ko so »mrtve«, in vprašali se boste, ali se vitamin C ne izgubi prav tako krompirju. Če pa veste, da ostanejo krompirjevi gomolji živa rastlina tudi ko so izkopani, boste razumeli, zakaj krompir vsebuje vitamin C. Če bi ne bili živi, bi se iz njih ne razvila nova rastlina, ko jih spomladi posadimo. Toda gomolj kot rastlina vendar pozimi izgublja vitamin C. Proti pomladi je vitamina v krompirju vedno manj. Izgubi se ga približno tretjina. Nevarno bi bilo, če bi se hranili s suhim krompirjem čez mero, oboleli bi za nevarno boleznijo beri-beri. Uživanje posušenega krompirja povzroča tudi skorbut. Žal, seveda tudi krompir izgubi mnogo vitamina C med kuhanjem, česar pač ni mogoče preprečiti. Pri kuhanju se baje uniči polovica vitamina. Še več vitamina se uniči med kuhanjem, če kuhamo olupljeni krompir. Že zaradi tega, ne le zaradi drugih prednosti, bi naj kuhali vedno neolupljeni krompir.

### Količina vitamina C v živilih

Po dognanjih nekaterih strokovnjakov vsebuje največ vitamina C sladka paprika. Tako vesbuje 15 g zelene paprike 0.01 g vitamina C. Za takšno količino vitamina je potrebno 16 gramov kolerabe, 40 gramov paradižnika, 77 gramov redkvic, 22 g citronovega soka, 25 g oranžnega soka, 22 g sliv, 300 g breskev in 330 g banan. Če se hočemo zdraviti s citroninim sokom, je bolje, da ga uživamo samega, ker se vitamin v čaju delno uniči. — Prihodnjič bomo navedli še, kako strokovnjaki uvrščajo živila po vitaminski vrednosti.

Povratek podmornice »Barbarigo« z napadalnega križarjenja po morju: poveljnik podmorniške baze izreka dobrodošlico poveljniku podmornice Grossiu in njeni posadki

# Pogovori s čitatelji

## Stari samec vprašuje...

»V mladostni ljubezni sem bil prevaran. Star sem 59 let in zakrknjen samec, ki vedno misli na izgubljeni raj... Vse me spominja na davne dneve sreče; čutim se osamelega, nesrečnega in ostarelega ter se pogosto tolažim v zmernem pitju vina. Čutim, da moja ljubezen do nje ne bo nikdar umrla. Zdi se mi, da se pekoče rane ne bodo nikdar zacelile. Ne morem pozabiti, ne preboleti... — Spoznal sem se pa z neko gospo. Sorodna sva si po srcu in drug drugemu všeč. Gospa celo želi, da bi se poročila. Tudi ona je že mnogo prebolela. Starostne razlike med nama ni. — Mučim se, kaj naj storim, ko mi je preteklost še vedno tako pri srcu. Ali bi mi svetovali zakon z dobrosrčno, pozorno ženo ali pa naj ostanem samec? In ali je pametno in možato, da se predajam tako spominom? Ali bi ne bilo bolje, da bi zaživel mirno življenje ob strani žene, ki me spoštuje in ljubi? Tako sem zagrenjen, da sam ne morem presoditi, kaj bi bilo bolje za čas, ki mi je še namenjen. Na razpotju sem kakor Herkules, a se bolj nagibam v preteklost kakor sedanjost in prihodnost. Ali bi se umiril ter opustil večno razglabljanje o davni sreči, če bi imel življenjsko družico, ki bi me vodila s svojo besedo in bi mi bila njena roka opora na novi življenjski poti? Živim samotarsko, zato ne morem drugače, kakor da se prepuščam spominom. Ali so to živčno bolestni pojavi in ali lahko ozdravim ter se umirim?«

Koliko vprašanj! Vendar bi bil morda dovolj na vsa vprašanja en sam odgovor: Oženite se! Poizkusiti je treba, samo ugibanje ne vodi nikamor, kvečjemu v večje mračnjaštvo ali pa k »prijatelju« alkoholu. Tedaj se bo izkazalo, ali lahko mislite še na kaj drugega kakor zgolj na svoje srčne zadeve in če ste sposobni živeti v stvarnosti ali ste se pa že povsem odtujili svetu ter so vam le ostali spomini in sanje. Sami načenjate to vprašanje, zato je morda vaša bolezen še ozdravljiva; ko ste se prvič vprašali, ali bi kazalo, da se oženite na stara leta, ste pač že podvomili v trdnost in upravičenost starih čustev in sanj. Človek, ki živi preveč samotarsko in ne najde nobenega dela za duha, dela, kakršno bi lahko dovolj izčrpavalo njegove sile ter ga opozarjalo na stvarnost, se pač mora pečati sam s seboj, ali se pa prej ali slej uda pijači. Morda se niti ne zaveda, da se mu zdi ves svet le okvir njegovih sanj in da je on središče vsega. Spredel si je mrežo bolestnega, čustvenega sveta in se zapletel v njo; zdi se mu, da preteklost vseeno ni pokopana, kakor da se je življenje ustavilo in je sedanjost le odmor pred časom, ko bo smrt odprla vrata v boljšo ponovitev preteklosti. Preteklost, ki je človeku zapustila bolestne spomine zaradi neuresničenih sanj, bi se naj ponovila, da bi popravili, kar ni bilo prav; naj bi bila, kakršna je bila zasanjana. Spoznanje, da se je preteklost izmuznila, budi bolest, ki je človeku lahko tudi nekoliko prijetna: sčasom mu je postalo vse drago, kar ga še veže s preteklostjo, zato mu je bolečina morda najdražja. Ali ste se morda vprašali, če se vam ne oglaša želja po ponovitvi lepše preteklosti tudi — v želji po ženitvi?

Ali bi bil človek, ki živi v sanjskem svetu preteklosti, srečen, če bo napravil korak v stvarnost — če bi se oženil? Življenje je vedno drugačno, kakršnega si sanjamo. Najbolj pogosto so razočarani tisti, ki se s tem ne morejo sprijazniti. Prihodnjosti si ne smemo nikdar zamisliti preveč določeno, da ne bomo kdaj pozneje razočarani. Tudi z ljubeznijo starih romantičnih ljudi je tako, da ima najlepši sijaj in čar, dokler ne zadene ob stvarnost. Samotar bi ne objokaval preteklosti, če bi mu nudila vse, kar je od nje pričakoval; spoznal bi, kako sleherne sanje oblede — na solncu stvarnosti. Nobene sanje niso več lepe, ko se uresničijo. Sreča je slajša vedno v oblakih kakor na trdnih tleh, ko se je najbolj krčevito oklepaš.

Če se torej samotar hoče oženiti — kateri koli — naj ne sanja prej zakonskega življenja; pripravljen naj bo, da bo lahko od njega sprejel vse, kar mu bo nudilo. Oborožiti bi se pa moral predvsem s čustvi, ki bodo lahko splela res trdno tovariško vez zakoncev; **tovariško vez** in ni rečeno, da morate tisto orožje imenovati ljubezen. Ljubezen je v stvarnosti morda najbolj nestalno čustvo, ki se spreminja od dne do dne; čustvena skala je zelo raztezljiva. Človek niti ne ve, kdaj se najslajše in mogočne čustvene melodije sprevržejo v ravnodušje ali celo mržnjo. Kadar pričakuje od zakona mnogo, bo v njem več ali manj razočaran. Od zakona smemo zahtevati le obresti glavnice, ki jo sami vložimo manj. Ali je vaša živčna, čustvena, fizična itd. glavnica dovolj velika za zakonsko življenje, presodite, če morete, sami! Trdno se boste prepričali, kakšnega življenja ste še sposobni, samotarskega ali zakonskega — v zakonu.

# Bombaž v Sovjetski Rusiji

Pokrajina okoli Rostova južno od Kubana ne daje Sovjetom samo obilnih presežkov žitnih pridelkov, temveč je bila za nje velike vrednosti tudi zaradi tekstilnih surovin. Med Donom in Kavkazom, kamor so prodrle letos nemške čete, je ena najvažnejših evropskih pokrajin, ki pridelujejo bombaž.

Sovjetska unija je za Združenimi državami Severne Amerike in Britansko Indijo tretja najpomembnejša pridelovalka bombaža na svetu. Na površini 2.1 milijona ha so leta 1940. pridelali okoli 800.000 ton bombaža. Najvažnejši nasadi so še vedno tisti, ki so bili zasajeni že v carski dobi v Osrednji Aziji. Največ bombaža pridela Uzbekistan (obdelovalna površina 897.000 ha), Turkmenija (154.000 ha), Tadžikistan (107.000), Kazahstan (105.000) in Azerbejdžan (189.000). Približno tretjino pridelovalne površine bombaža pa je Rusija imela v evropskem delu svoje države. Gre za pokrajine v Ukrajini, na Krimu in na Severnem Kavkazu. V Ukrajini je bilo zasajenih z bombažem približno 228.00 ha. Na Krimu okoli 40 do 50.000 ha in med Donom in Kavkazom pa 13.000 ha. Slednji predel je bil razdeljen takole: na okolico Rostova je odpadlo 14.500 ha, na Krasnodarsko ozemlje 51.300 ha, na pokrajino Ordshonikidze 125.000 ha in na okolico Stalingrada 20.000 ha. Manjšo količino bombaža so pridelovali tudi v pokrajini, kjer bivajo Kalmiki.

# Risana lirika v japonski umetnosti

## Nekaj značilnih potez v ustvarjanju japonskih umetnikov

Z besedo »japonska umetnost« je za nas vedno združena predstava nečesa tujega, vzhodnjaškega in tajinstvenega. Okrasno umetnost gojijo na Japonskem že dolgo z veliko ljubeznijo, spretnostjo in okusom. To kaže že prvi pogled na izdelke japonske umetniške obrti. Zlasti je to vidno v načrtih za blagovne vzorce, v barvnih šablonah in pri njihovi uporabi, namreč pri izgotovljenem blagu, okrasnih predmetih in vsakdanjih porabnih predmetih. Pri vseh načrtih je najopazljivejše virtuozno obvladanje površine. Da! se zdi vzorec še tako slučajno izmišljen, ga je umetnik vendarle narisal po rafiniranem znanju v skladu z razdelitvijo in oblikovanjem površine. Vzorci so najrazličnejši. Človek in njegovo okolje ter razmerje med tema dvema tečajema, dajejo umetnikom največ navdihov za načrte. Obenem vpliva na njihovo roko tudi prastara narodna figura, tradicija in predstave, ki jih sporočajo prastare bajke in mitološka domišljija.

Kar japonski umetnik vidi v svoji okolici, oblikuje v svoji umetniški tvorbi. Umetniški vzorec opazi na gozdnih tleh, ki so pokrite z iglicami smrečja. Navdihujejo ga naglo mimobežeči oblaki neviht, pred katere nariše nekaj preplašenih lastovk. On je tisti, ki opazi kako dež pada na krizanteme ali kako ležijo rosne kapljice na bambusovih listih, kako cvetovi češnje plavajo v vrtinčasti vodi, kako se sušijo mreže ribičev in druge podobne lirično navdahnjene prizore. Naj bo človek, žival rastlina, ali cela pokrajina, vse vključi japonski umetnik v svoj vzorec in ga oblikuje z mnogo okusa. Vsak teh načrtov učinkuje kakor majhna pesem, polna razpoloženja, vendar blizu resnice s svojim pogledom obrnjena proti lepoti in polna notranje doživetosti. Svet, ki se zdi v začetku popolnoma tuj, nam postane čim dalj ga opazujemo na posameznih vzorcih in primerjamo med seboj, vedno bolj domač, ne da bi pri tem izgubil svojo mikavnost.

# Koze v nemškem Podonavju

Koza, »kravica majhnega gospodarja«, je prišla v sedanjih vojnih časih do posebne veljave povsod, kjer imajo dovolj krme, ki je ni mogoče drugače izkoristiti. Kozjereja pa je važna tudi v mirnih časih in zato jo povsod pospešujejo. Zlasti pazijo na plemensko čiste živali in oblastva priporočajo povsod le eno ali dve plemeni, ki sta se najboljše obnesli.

Statistični podatki, ki se nanašajo na kozjerejo v Nemčiji, ugotavljajo, da so jih v treh okrožjih, in sicer v zgornjedonavskem, spodnjedonavskem in dunajskem, redili 225.000. Največ jih redijo v spodnjedonavskem okrožju, kjer hrani prebivalstvo z mlekom okoli 150.000 koz. V dunajskem okrožju so jih našteli 15.000. Kozjerejci stremijo zlasti za izboljšanjem kozje molže, da bi koze dajale več mleka. Izračunali so, da daje povprečno na leto vsaka koza v omenjenih treh okrožjih po 560 kg mleka. Smoter, ki ga želijo doseči, je, da bi se ta količina zvišala na 750 kg. Okoli 1.000 rejcev, ki redijo večje število koz, že vodi redno knjigovodstvo in nadzorstvo nad količino namolženega mleka.

### Velike oči slab vid

Da ima vid z velikostjo oči malo skupnega, se lahko prepričamo pri muhah. Razne vrste muh imajo tako velike oči, da odpade nanje dobra četrtina telesne teže. Nasprotno ima pa človek v primeri s svojim telesom zelo majhne oči. Isto velja še v večji meri za mnoge živali, in vendar vidijo ljudje in živali mnogo bolje od muh. Muhe in druge živalce, ki imajo izredno velike oči, vidijo slabo in so večinoma precej kratkovidne. Zlasti pa ne morejo razločevati večjih predmetov. Vsi predmeti, večji od novčiča, so v mušjih očeh kakor zamegleni.

### TOČEN RAČUN.

Gospa Debeljkovičeva je bila pri mesarju, ki ji je računal 60 lir.

— Kaj, šestdeset lir za masiranje podbradka! — se je začudila.

— Da, gospa, za masažo vsakega podbradka računamo pri nas dvajset lir.

D. Du Maurier: 147

# Prva žena

Roman

»Mislila sem, da se na noč kje ustaviva,« sem presenečeno dejala. »V kateri izmed gostiln, ki sva jih videla dopoldne, ko smo se vozili mimo...«

»Vem; toda nekaj mi pravi, da moram biti še nocoj doma. Kaj res misliš, da ne bi v avtomobilu prav tako dobro spala?«

»Pač,« sem neodločno dejala. »Pač, konec koncev...«

»Če se zdajle odpeljeva... ura je tri četrt na osem...« se je prekinil, »tedaj sva lahko o poli treh doma. Na cestah ne bo kdovekaj prometa.«

»A ti boš tako truden,« sem oporekla. »Strašno se boš izmučil.«

»Ne.« Zmajal je z glavo. »Izvrstno se počutim. Domov hočem. Čutim, da je nekaj narobe. Zato hočem biti doma.«

Njegov obraz je bil čudno tesnoben... Odprl je vratca ter pripravil v ozadju voza odeje in blazino.

»A kaj naj bi bilo narobe?« sem rekla. »Čudno se mi zdi, da se še zdaj vznemirjaš, ko je vse končano. Ne razumem te.«

On pa me ni poslušal. Stopila sem v voz, s pritegnjenimi koleni sem legla po sedežu, in Maksim me je odel. Kar dobro se mi je ležalo, mnogo bolje, nego sem mislila. Popravila sem si blazino pod glavo.

»Vse v redu?« je vprašal. »In ti res nič ne de?«

»Ne,« sem z nasmeškom odgovorila. »Prekrasno mi je. Takoj bom zaspala. Ne, prav nič me ni volja, da bi se spotoma ustavljala. Mnogo bolje je, da napraviva tako in se peljeva domov. Preden vzide solnce, bova v Manderleyu.«

Maksim je sedel na prednji sedež, in že sem začutila pod seboj rahlo zibanje vzmeti. Pogreznila sem obraz v blazino. Ritmično in nepretrgano gibanje voza se je skladalo s snovanjem mojih misli. Komaj sem zaprla oči, mi je vstalo v spomin na stotine slik: stvari, ki sem jih bila videla, stvari, ki sem jih poznala, in stvari, ki sem jih bila pozabila. Prekrivale so druga drugo in se zgrinjale v brezumno zmešnjavo. Pero, ki je krasilo klobuček gospe Van Hopperjeve, trdi, ravnohrbtni stoli v mali obednici Franka Crawlaya, široko okno v manderleyskem zahodnem krilu, lososjerdeča obleka gospe, ki se je na maškaradi venomer smehljala; mlada kmetica na cesti v okolici Monte Carla...

Zdaj sem videla Jasperja, kako na trati lovi metulje, zdaj škotskega terijerja doktorja Bakerja, kako si za ležalnikom praska uho. Nato je prišel poštar, ki nam je bil davi pokazala hišo; in Klarisina mati je v svoji izbi brisala zame stol. Ben se mi je muzal in mi ponujal polno prgišče školjk; škofova žena me je vabila, naj ostanem pri čaju. Čutila sem hlad domačih posteljnih rjuh, slišala sem, kako mi na obali kamenje škriplje pod nogami... Vonjala sem kovačnik v gozdih, vlažni mah in vele cvetne lističe azalej. Padla sem v čudno, pretrgano spanje, iz katerega sem se spet in spet dramila v zavest svoje neudobne skrčene lege in v pogled na Maksimov hrbet, ki je štrlel pred menoj. Somrak se je bil izpremenil v popolno temo. Od časa do časa so mi blisnili v oči žarometi voza, ki nama je pribrzel naproti, zdrevil mimo naju in izginil. Vasi z drhtečimi lučmi za spuščenimi zastori so ostajale za nama. Vsakikrat sem se stresla, se s težavo obrnila in spet zaspala.

Videla sem velike stopnice v Manderleyu. Vrhu stopnic je stala gospa Danvers v črni obleki in čakala, da pridem gor. Komaj sem se ji približala, se je umaknila pod stebrenik in izginila. Iskala sem jo, pa je nisem več mogla najti. Nato je pogledal njen obraz izza priprtih vrat; zaklicala sem jo, a v tem je znova izginila.

»Koliko je ura?« sem glasno vprašala. »Koliko je ura?«

Maksim se je okrenil; v temni notranjščini voza se mi je zazdel njegov bledi obraz pošasten. »Pol dvanajstih je,« je odgovoril. »Več ko pol poti je za nama. Skušaj zaspati...«

»Žeja me,« sem dejala.

V prvi vasi je ustavil. Mož, ki je imel službo v garaži za avtomobile, nama je rekel, da njegova žena še ni šla spat in da nama pripravi čaj. Izstopila sva in šla v garažo. Cepetala sem z nogami, da bi se ogrela. Roke in noge so mi bile mrzle kakor led. Maksim je kadil cigareto. Mraz je bilo. Veter je buhal skozi odprta vrata in stresal pločevinasto streho. Treslo me je, pa sem si zapela plašč.

»Ej da, nocoj je precej hladno,« je rekel mož, ko je odvijal cev za bencin. »Danes po kosilu je kazalo, da dobimo slabo vreme. To je bil letos zadnji vroči val. Kmalu bo treba začeti misliti na kurjavo.«

»V Londonu ni bilo moči dihati,« sem rekla.

»Res? Pha, tam vreme zmerom pretirava... A tu se bo najprej poslabšalo. Preden se jutri zdani, bomo imeli na obali tak veter, da bo grdo.«

Njegova žena je prinesla čaj. Imel je grenak okus po lesu, a vsaj vroč je bil; pila sem ga s slastjo, hvaležna za okrepčilo. Maksim je že gledal na uro.

»Čas je, da kreneva dalje,« je rekel. »Deset minut še manjka do polnoči.«

Kar s težkim srcem sem zapustila to zavetje. Nebo se je iskrilo od zvezd. Tu pa tam so se podile krpe oblakov. »Da,« je rekel mož, »za letos se lahko poslovimo od poletja.«

Znova sva sedla v voz. Spet sem se skrčila pod odejo. Avtomobil je zbrzel naprej. Zaprla sem oči. Mož z leseno nogo je vrtil lajno, in napev »Pikardske rože« se je v mojih mislih zlival z odskakovanjem voza. Frith in Robert sta prihajala s čajem v knjižnico. Ženska pri mrežnih vratih mi je mračno kimala s glavo in klicala svojega dečka v hišo. Videla sem posnetke ladij, pokrite z debelo plastjo prahu. Videla sem pajčevine med konopjem. Slišala sem dež, kako je škrabljal po strehi, in morje, kako je šumelo. Hotela sem priti v Srečno dolino, pa je nisem več mogla najti. Vse na okrog so bili sami gozdi. Temna drevesa in mlado zelenje kovačnika. Sove so kričale. Mesec se je zrcalil v manderleyskih oknih. Na vrtu so rasle koprive, tako visoke, da so mi segale do pasu, do ramen...

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani